

LLOSETA

Revista Independent d'Informació Local

ANY XII - NUMERO 155 - OCTUBRE 1995

Pla d'Obres i Serveis:

Lloseta sol·licita ampliació del cementiri i asfaltat de camins veïnals

El cinema, un art centenari:

Era l'any 1922 quan arribà a Lloseta

**Del 24 al 26 de novembre,
XVI Exposició
Filatèlica dedicada
a la prehistòria**

LLOSETA

Revista Independent d'Informació Local

Apartat de Correus
número 6

Telèfon: 514164

Fax: 514164

07360 LLOSETA

Depòsit Legal:
P.M. 747 - 1983**REDACTORS I
COL·LABORADORS:**Jaume Morro Ripoll
Bmeu. Bestard Bestard
Jaume Servera Coll
Gabriel Pieras Salom
Josep Mª Escudero Pol
Joan Guasp
Antoni Santandreu Ripoll
Rafel Horrach Llabres
Gabriel Mairata Vallori
Antoni Cifre Bestard**FOTÒGRAFS:**Miquel Ramon Calatayud
Llorenç Ramon Borràs
Antoni Mulet Ramon**MUNTATGE:**Llorenç Ramon Borràs
Pau Reynés Villalonga
Francesc Villalonga B.**DIRECTOR:**

Pau Reynés Villalonga

IMPRÈS A: Gràfiques GOYA
LlosetaPublicació membre de
l'Associació de Premsa
Forana de MallorcaEls articles, cartes i
comunicats publicats
en aquesta revista sols
expressen l'opinió dels
seus autors.**INFORMACION MUNICIPAL****Dos plenos municipales el mismo día****Se solicitan
obras por un
importe de 37
millones de
pesetas**

El jueves, 19 de octubre, el Ayuntamiento de Lloseta celebró dos sesiones plenarias extraordinarias, con asistencia de todos sus miembros y con cinco espectadores en la sala.

Los temas de la primera sesión fueron: dar cuenta, por parte del Secretario Josep Alonso, del estado de ejecución del Presupuesto 1995 en fecha 30-9-95. Los gastos (salidas) ascienden a unos 193.000.000 pts. y los ingresos 168.000.000 pts., se lleva un ritmo superior de gastos.

El segundo punto del orden del día, fue la convocatoria de Obras a solicitar al Plan de Obras y Servicios del CIM para 1996. Esdtas obras fueron: ampliación del Cementerio con un presupuesto de 26.307.000 pts., se solicita la aportación del Consell Insular de Mallorca del 80 por ciento: 21.045.600 pts., y el resto 20%, 5.261.400 pts. a cargo del Ayuntamiento. La segunda obra a solicitar es el asfalto de caminos, que se agrupan de dos en dos: Cami dels Balladors

y Cami de Ayamans, asciende el presupuesto 6.300.000 pts., se solicita el 80% a cargo del Consell y el resto 20% a cargo del Ayuntamiento. La tercera obra que se solicita también es el asfalto del Cami de Son Tugores y una travesía de esta zona de "baig" de la estación, con un presupuesto de 4.800.000 pts., con los mismos porcentajes antes reseñados. El total de las obras solicitadas ascienden a 37.500.000 pesetas, con cargo al Consell Insular 30.000.000 pts., siendo la aportación municipal la de 7.567.000 pts.. También se solicita el 80% de los honorarios técnicos de la redacción del proyecto del cementerio municipal que asciende a 260.000 pts., siendo la cantidad de 209.000 a cargo del Consell y el resto a cargo del Ayuntamiento.

Se discutió, por parte de la portavoz del Partido Popular, que eran necesarias otras obras, como por ejemplo las Aguas Pluviales. Le contesto el Alcalde diciendo que esta obra estaba ya aprobada y contratada, por tanto, no podemos volver a pedirla.

**Se creará una ayuda
municipal para los
estudiantes con
dificultades****económicas**

La segunda sesión que se inició a las 21 horas. Había sido solicitada por el Grupo del Partido Popular, y los temas que se debatieron fueron dos propuestas, la primera de ellas hacía referencia a la Propuesta del PP-Lloseta para fomentar la participación ciudadana en los plenos ordinarios. El Alcalde argumentó que hasta la fecha no se había negado a contestar las preguntas que, una vez finalizadas las sesiones, le había formulado el público, pero, por suerte o desgracia, la asistencia de público a las sesiones plenarias es prácticamente nula. Después de discutir sobre el tema, se acordó que en las sesiones ordinarias y en capítulo de ruegos y preguntas se podrán hacer preguntas por parte del público, pero solamente sobre temas tratados en la sesión, para otras preguntas se tendrán que formular por escrito una semana antes del pleno, para así poder contestarlas correctamente. Se pidió, por parte de Gabriel Ramón (PSM), que se invitara al pueblo a asistir a los plenos, así como también se invitara a la televisión local a retransmitir las sesiones plenarias.

La segunda propuesta del PP-Lloseta fue la creación de una ayuda económica a

los estudiantes de Lloseta. Esta ayuda sería para estimularles a seguir los estudios, estas cantidades serían de 1.000, 2.000 y 3.000 pts. anuales. Después de hablar largamente del tema, los demás regidores no estuvieron de acuerdo con esta propuesta, pero sí con la contrapropuesta formulada por Gabriel Ramón (PSM), sobre crear unas becas para poder ayudar a paliar los gastos de alumnos que quisieran seguir estudiando, pero que no puedan hacer frente a los gastos, etc. El tema quedó sobre la mesa, y se reunirán un miembro de cada grupo, para crear estas bases de ayuda económica para alumnos universitarios que tengan dificultades económicas.

Jaime MORRO

Los modos y las formas del Alcalde de Lloseta

Lloseta, 19 de octubre de 1.995

Sr. Director: Le agradeceríamos la publicación de esta nota.

LOS GRITOS DEL SR. ALCALDE

De tercermundista calificamos la actuación del Sr. Alcalde en una reunión de afectados por las NNSS de urbanismo, realizada hace una semanas en el edificio del Ayuntamiento.

El concejal del PP, Antonio Ripoll, fue insultado reiteradamente y obligado a salir, junto con los restantes miembros de nuestro grupo, del Salón de Actos de la casa consistorial, colocando, por orden del Alcalde, al instante, un agente de la Policía Local a la puerta para impedir su paso de nuevo a la reunión.

El Sr. Alcalde debió perder los estribos cuando, por insinuarle que no era necesario levantar la voz para recriminar a Margarita Capó que intentó hacer una aclaración. Según Ripoll fue un espectáculo barriobajero y bochornoso, demostrando con ello, un cierto grado de incivismo y falta de control personal. Las palabras "sinvergüenza" y la frase "si no fueras un sinvergüenza no habrías venido", proferidas, en voz alta, gritando, y con gran enfado, por parte del Alcalde ensordecieron a los asistentes invitados a la reunión (no se sabe si fueron invitados todos vecinos afectados por las NNSS).

Desde el PP se reclamamos un poco más de cordura y buenos modales por parte de tan nerviosa y malhumorada persona, y se le pide que, en lo sucesivo, demuestre un poco más de sensatez y buen hacer desde el cargo que ostenta.

Partit Popular
Lloseta

ES MOIX DE SON CADELL

TERCERA EDAD

Inauguración del nuevo curso

La asociación de Amigos de la Tercera Edad de Lloseta realizó, el pasado 30 de setiembre, su primera excursión de la temporada 1995-96, después de terminar las vacaciones estivales.

Salimos en dos autocares hacia Son Ferriol donde hicimos parada para desayunar, visitando, además, el mercado que se considera uno de los más grandes que se hacen los sábados en Mallorca.

Las once era la hora prevista para dejar Son Ferriol, partiendo

hacia Calas de Mallorca, pasando por Montuiri, Algaida, Villafranca... Serían las doce y cuarto al llegar a las Calas donde brillaba un espléndido sol primaveral. Estuvimos cerca de una hora dando un paseo por el lugar visitando establecimientos y bares para refrescar y alguna que otra compra. Eso sí, los de la tercera edad "mirar molt i comprar poc".

Seguimos la ruta hacia Manacor y Porto Cristo para llegar, sobre las dos, al restaurante Los Dragones, habiendo hecho un recorrido de más de cien kilómetros. Esta fue la principal parada, ya que "a sa panxa hi ha rucs" y nos dispusimos a comer. Curiosamente

siempre comemos lo mismo: "arròs brut a voler", dos trozos de ternera con salsa y patatas fritas, pijama, vinos, negro y rosado, cava, café y licor, gran local y buen servicio.

Terminado de comer, baile... para hacer la digestión. Cerca de las cinco y media dejamos el restaurante para regresar a Lloseta por Porto Cristo, Manacor, Petra, Sineu, Inca llegando a nuestra localidad una hora después.

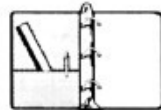
En total fueron unos 155 kilómetros, muchos para un grupo de tercera edad.

Hasta la próxima si Dios quiere.
Perico XALEU

PLUVIOMETRIA

Durante el mes de SEPTIEMBRE, en Lloseta.

DIAS	LITROS M2
4	26
5	8
12	1,50
16	4
18	5,50
20	5,50
21	6
22	3,50
23	1
24	4,50
25	1,50
26	2,50
Total días de lluvia: 12	
Total litros M2: 69,50	

AGENDA MENSUAL

Unitat bàsica de salut -Lloseta

• Metges:

* Dra. Rosés: Dimarts, dimecres, dijous i divendres: de 9 a 13,30 hores. Dilluns: de 15 a 19,30 hores.

* Dr. Moyà: Dilluns, dimarts, dijous i divendres: de 9 a 13,30 hores. Dimecres: de 15 a 19,30 hores

* PEDIATRE: Dr. Castro: Dilluns, dimecres i divendres: de 9 a 12 hores. Dimarts i dijous: de 16,30 a 19,30 hores.

• Infermers:

* Carmen Ruíz: Tots els malats del Dr. Moyà i els malats de la Dra. Rosés nascuts a anys parells.

Extraccions de sang per analitzar: dimarts i divendres de 8 a 8,30 hores.

Consulta: dilluns, dimarts, dijous i divendres de 9 a 10,45 hores. Dimecres: de 11,30 a 12,45 i de 15,30 a 18 hores.

* Gabriel Salas: Els malats, nascuts als anys imparells, de la Dra. Rosés.

Consulta: dimarts, dijous i divendres de 11,30 a 13 hores. Dilluns de 15,30 a 18 hores.

* Obdúlia Jaureguis (infermera de pediatria): dimarts i dijous de 16,30 a 19,30 hores.

• Cita prèvia:

Pel mateix dia: de les 8 hores fins a l'hora d'inici de la consulta. Pels dies següents: de les 8 a les 14 hores. Telèfon Cita Prèvia: 51 97 60.

• Urgències:

- Dilluns i dimecres fins a les 19,30 hores a Lloseta. Després a Inca.

- Dimarts, dijous i divendres des de les 15 hores a Inca.

- Dissabtes i diumenges a Inca.

- Telèfon P.A.C. Inca: 50 38 82. Urgències 24 hores: 061

Apotecaries

HORARI:

- Feiners: de 9,30 h. a 13 i de 16,30 a 20 h.

- Dissabtes: de 9,30 h. a 13 i de 17 a 20 h.

- Diumenges i festius: de 10 a 13 hores, alternant l'Apotecaria Real i la Bennassar de Lloseta. **GUARDIES NOCTURNES:** Inca o a les apotecaries indicades oportunament.

Telèfons urgència

Polícia Municipal (local):

+ Mòbil: 908 799309 - + Oficina: 519439

Ajuntament: 514033 - 514105 Fax: 519432

* Parròquia: 514056

* Escoles: "Es Puig": 519436 ;

* Camp Municipal d'Esports: 519437

* Ambulancies: 204111-206565

* Pompes fúnebres: 514096

* Guardia Civil: + Binissalem: 511059 + COS: 062 + Trànsit: 500465

* Protecció Civil: 721040

* Telèfon de l'Esperança: 461112

* Informació i assistència al ciutadà (Govern Balear): 900 321 321

* Unitat Sanitària: 519760

* "Antoni Maura": 519715

* Correus: 514051

* Taxi: 500923

* Bombers: 085

* Electricitat (Averies): 880077

Trens

PALMA-INCA:

Sortides de Palma: 6, 7, 8, 8.40, 9.20, 10, 11, 12, 12.40, 13.20, 14, 14.40, 15.20, 16, 17, 18, 19, 20, 20.40 i 21.20. Dissabtes, diumenges i festius: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

i 21.

LLOSETA-INCA:

A les 6.32, 7.32, 8.32, 9.12, 9.52, 10.32, 11.32, 12.32, 13.12, 13.52, 14.32, 15.12, 15.52, 16.32, 17.32, 18.32, 19.32, 20.32, 21.12 i 21.52.

LLOSETA-PALMA:

A les 7.04, 8.04, 8.44, 9.24, 10.04, 11.04, 12.04, 12.44, 13.24, 14.04, 14.44, 15.24, 16.04, 17.04, 18.04, 19.04, 20.04, 20.44, 21.24 i 22.04. Dissabtes, diumenges i festius: 7.04, 8.04, 9.04, 10.04, 11.04, 12.04, 13.04, 14.04, 15.04, 16.04, 17.04, 18.04, 19.04, 20.04, 21.04 i 22.04.

NA FLOQUETS

Quines novetats hi ha pel poble? Quines coses he pogut aplegar xerrant i passejant pels carrers i places de la nostra estimada vila? Ni poc, ni molt. Alguna cosa hi ha...

*Anem-hi, idò. He leído en la prensa que los alcaldes de nuestra comarca, es decir, Es Raiguer, se fueron en tren, no con el tren, a Ciutat para parlamentar con el Conseller d'Obres Públiques con el fin de transmitirle el malestar de sus vecinos con el tema de la estación de "nuestro" tren en Palma. Todos abogan para que el kilómetro cero no se mueva de sitio. Es nuestro Batle no pudo ir, pero mandó a su primer teniente de alcalde ya que él, es Batle, tiene una rodilla jodida, de lo cual hablaré más adelante. Hago referencia al tren porque, curiosamente, este medio vuelve a estar de moda y todos los ayuntamientos ruegan y rezan para su conservación, lo curioso, repito, es que cuando vino el **President Soler** a Lloseta, el Alcalde no le planteó este tema tan importante y, en cambio, si hizo incapié en lo del letrerito indicador de Lloseta en la autopista, que, por cierto, la prensa ha publicado ya que el enlace directo con nuestra localidad está archivado y no se realizará. Los que si tocaron el tema, el del tren, por supuesto, fueron mis colegas de la tele local.*

Seguim... y nuestro Alcalde tuvo que ser operado de una rodilla, precisamente la izquierda, tal cual toca. Los días de clínica fueron escasos pero, por prescripción médica, tiene que mantener la pierna, bastante tiempo, sobre una silla o taburete, como convenga, sin tocar el suelo. Pues bien, ya hubo quien comentó que el Alcalde se daría de baja durante este tiempo. Pero no, no y no. Con muletas y con la pierna en línea horizontal se le puede ver en su despacho de alcaldía. Es que, bien pensado, no se puede dejar, así a la buenas, a este rebaño. El primer teniente de alcalde solamente actuó unos días dándole tiempo a convocar un pleno, precisamente, solicitado por la oposición, es decir, los del P.P.

Por otra parte, está visto que a pesar del tiempo transcurrido de las últimas elecciones municipales, es nuestro Batle no puede ver a los del Partido Popular. No los deja medrar ni casi moverse. Los tiene a raya en los plenos e, incluso, los expulsa de reuniones con gente del pueblo. Algo tendrán que hacer esos chicos y esa chica del P.P., de lo contrario tendrán que ir a los plenos y a

las reuniones con un esparadrapo en la boca.

Bé idò... Y de la casa del Ayuntamiento pasamos a la casa de la Iglesia. Llamó la atención la cuestión, el lío o lo que ustedes, queridos e inteligentes lectores, le quieran llamar a lo sucedido en el Esplai. Es buena señal eso de que los jóvenes se rebelen, signo de vitalidad y juventud. Es bueno que protesten contra aquello que ellos creen que es una injusticia o falta de democracia. Desde luego, apreciados jóvenes, con la iglesia hemos topado, pues, en esta institución, la democracia no brilla demasiado. De todas maneras, y sabiendo que estos enfrentamientos no son buenos para la vida de una parroquia, les digo, a los dos partes enfrentadas, que no se tiene que ser más papista que el papa.

Por fin es nuestro Rector ha tomado la decisión de reabrir el centro parroquial. Es que esto no era justo, pues una cosa pagada con el dinero de todo, o casi todo, el pueblo, lo disfrutasen solamente unos cuantos. Bien está lo que bien acaba, al menos la zona recobrará un poco de vitalidad, ahora que no se si será humana o espiritual. De todas maneras vale más sumar que restar.

Seguim... Me han contado y me han dicho que en la Asociación de Amigos de la Tercera Edad de Lloseta, habrá cambios. Por lo visto el actual presidente no quiere continuar y no se presentará a la reelección. Tampoco quieren continuar, alegando cansancio, miembros de este colectivo, más jóvenes, que son los que llevan el peso de muchas cosas. ¿Habrá crisis en la veterana asociación? Yo creo que no, porque pronto vendrá la inauguración, aunque la obras están paradas, del nuevo centro para la tercera edad y habrá paz y gloria entre las dos asociaciones locales, que, por cierto, me cuentan que en la de los pensionistas, cada sábado por la noche, hay baile muy animado.

Bé idò... no se si ustedes se habrán fijado, pero ha sido repuesta la placa indicadora de la calle Joan Carles I, cosa que reclamé desde esta misma y emprendedora sección.

Por último hay que ver como es la afición futbolística local. Va más gente a presenciar los partidos del Real Mallorca, ahora que está en buenas manos, que a presenciar los del equipo local, el Llosetense.

Ja basta per ara. Fins es mes qui ve si es Batle ho vol i es Rector també.

Sobre la filosofía

Pareix que des de les altes esferes de l'ensenyança volen crear màquines, automats sense pensament, sense idees pròpies, sense desitjos, sense il·lusions, sense penes, sense alegries...

Pareix que, de cada vegada més, existeix el propòsit de fer de l'home un súbdit a les ordres del poder. Perquè, si no és així, com és possible que vulguin fer desaparèixer la Filosofia dels plans d'estudis? Com és possible que tractin de fer-la optativa? Com és possible que una assignatura tan important per a la comprensió del nostre món actual sigui menyspreadada, devaluada? Sempre ho he dit: la vida és un misteri.

La definició de filosofia posa el següent: "Filosofia F. ciència dels principis i de les causes dels fenòmens; conjunt de les ciències morals i mentals; sistema filosòfic; fam. saviesa del qui sap suportar les vicissituds de la vida." Allò que realment importa d'aquesta definició o de moltes altres que n'hi pugui haver és que la filosofia ha estat considerada, al llarg de tota la humanitat, al llarg de tot el pensament, la mare de totes les ciències. Aquest fet testimonia, per si mateix, l'intent ridícul de fer de la filosofia una assignatura optativa, com si es tractés d'una cosa indiferent a l'home, a la seva formació, com si fos una lliure elecció saber qui som, d'on venim, on anem...

(Però, com tu ja saps, intel·ligent lector, tothom té el dret de la ignorància).

Com és possible qüestionar el valor d'un verb tan important com el filosofar? Perquè, fet i fet, allò que realment separa l'home de la resta dels mortals és el pensament, el raonament, aquest llenguatge simbòlic, abstracte, que ha fet dels humans persones socialitzades casi per complet perquè, com és lògic, sempre hi ha excepcions que confirmen les regles. Però ara no és el moment de tractar els antisocials. Potser un altra dia els hi arribi la seva hora.

Com deia, doncs, aquest llenguatge interior, aquest cavil·lar, aquest pensar, cogitar o com es vulgui anomenar és un tresor sense preu que cal guardar i, a més a més, transmetre, com quan els pares donen als hereus la joia més preuada de la família. Crec, aleshores, que és important conèixer la Filosofia per arribar a comprendre la situació actual del pensament, del raonament, el coneixement...

Sempre que parlem de Filosofia és ineludible la cita als sempiterns grecs. Naturalment no podem afirmar que Heràclit fou el primer en considerar la problemàtica del canvi continu. Després arribaren Parmènides, l'atomisme de Demòcrit i els grans déus de la Filosofia grega: Plató i Aristòtil.

Aquests pensadors immortals deixaren empremtes molt fondes per a la discussió de filòsofs més propers a nosaltres com ara Hobbes, Descartes i el seu famós "cogito ergo sum", passant per Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley fins arribar a Hume, Kant i Hegel. Moltes vegades, per la correcta comprensió d'un d'ells haurem de recórrer un llarg camí que es remonta molts d'anys enrera dins la història de la Filosofia. Per això, sovint, es combinen idees d'uns i altres en un mateix autor, cosa que fa molt adient el coneixement general de cada filòsof o corrent filosòfica per esbrinar el nostre estat actual. Per arribar a la filosofia contemporània, on cal destacar l'obra de Wittgenstein, primer hem d'apropar-nos a Marx, Russell i Moore.

Aquesta breu pinzellada dels filòsofs més universals (això no vol dir que tinguin la raó) no és una apologia mancada d'arguments en favor de la filosofia perquè com tantes vegades hem sentit a dir: "el saber no ocupa lloc". I com tu ja saps, estimat lector, per arribar a saber cal pensar, cal raonar el perquè de les coses, el perquè d'aquesta vida.

Pere Joan Martorell Castelló, (Lloseta, 17-X-1995)

Exposició Filatèlica

Anualment, en el mes de novembre, acude a su cita la exposició filatèlica de Lloseta que organitza la associació local y que se desarrollará durante los días 24, 25 y 26 en la sala de exposiciones de "Sa Nostra".

Como en anteriores ediciones el ministerio de Transportes y Comunicaciones ha concedido un matasellos especial que funcionará solamente durante los días y horas en que permanezca abierta dicha exposición.

El tema principal de esta muestra filatèlica será la prehistoria en Lloseta, reproduciendo el matasellos la cabeza de un ciervo de bronce hallado en las cercanías de la localidad, bastante rica en yacimientos arqueológicos.

Colaboran en esta exposición tanto el Ayuntamiento de Lloseta como la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear.

Actividades culturales en Lloseta de la fundación "la Caixa"

El pasado 19 de octubre se desarrolló en los locales de Ca'n Hereu de Lloseta organizado por el Ayuntamiento y patrocinado por la fundación "la Caixa", un recital poético a cargo de Miquel López Crespi.

Después de este acto

cultural seguirán otros que ya han sido confirmados como, por ejemplo, el próximo día 10 de noviembre, el escritor Gabriel Janer Manila, disertará sobre "Als éssers humans els encanten les històries".

Para el mes de diciembre, concretamente el día 15, Maria de la Pau Janer Mulet, hablará sobre "Introducció a les rondalles meravelloses". También han sido solicitados a la citada fundación, dos actos más para el próximo año pero, aún, no ha sido posible su confirmación.

Objectiu 2 de la Unió Europea

El pasado 26 de setiembre el Consorci del Raiguer, presentó el balance de los ocho meses de aplicación del Objectiu 2 de la CEE.

Las inversiones generadas, promovidas por empresarios privados, alcanzan ya los 11.189 millones de pesetas, con una aportación pública importante más como estimuladora de la dinamización que como inversora. Los municipios que han recibido más inversión han sido Inca, Binissalem y Marratxí, en cambio, Mancor, Búger y Lloseta han sido los que han tenido menos subvención.

La aplicación del Objetivo 2 a la Comarca del Raiguer, está patrocinada por el Govern Balear, la mancomunidad de municipios y financiada por el Govern y la Unió Europea.

Los responsables del consorcio han calificado de exitosa la acogida que el sector económico de esta comarca ha dado a este programa de ayuda empresarial, prueba de ello son unos 800 expedientes casi ejecutados.

Presentado, en el palau d'Aiamans, "L'amor és un cavall blanc"

El pasado 30 de setiembre, el patio del palau d'Aiamans, fue escenario de la presentación, ante unas 150 personas, de la obra lírica "L'amor és un cavall blanc". Este concierto fue el primero de una serie que se desarrollarán en distintos pueblos de la isla, con la pretensión de acercar estas localidades espectáculos culturales de calidad.

La soprano Isabel Rosselló, el pianista polaco Ireneusz Jagla y la escritora Antonia Ordinas llevaron el peso de esta velada lírica, interpretando, en tres bloques cronológicos, autores clásicos, contemporáneos y románticos.

Monedas de 5 duros para la ayuda contra el cáncer

En el salón de sesiones del Ayuntamiento de Lloseta fue presentada, a nivel local, el pasado día 17, una nueva campaña de cuestación de la Asociación Española Contra el Cáncer. Se trata de ensartar monedas de 25 pesetas, las del agujero, en un cable, para formar un "cuc" lo más largo posible.

Esta cuestación será destinada a financiar y poner en marcha una Unidad Móvil para asistencia médica domiciliaria en la Part

Forana de Mallorca, que será completamente gratis.

Para ello se necesita comprar y equipar dos vehículos, contratar servicios médicos y psicológicos, chófer, etc. El presupuesto inicial es de 24 millones de pesetas.

La campaña "Com + Cuc + Ajuda" durará desde el presente mes de octubre hasta el 31 de enero de 1996.

El Alcalde de Lloseta, Miquel Pons, insertó las primeras monedas en el primer "Cuc" de los que se instalarán en nuestra localidad en centros escolares, establecimientos comerciales, de servicios y oficiales.

25 AÑOS ATRÁS

● Para el próximo mes de noviembre han sido convocadas elecciones municipales. Las primeras que se realizarán serán las correspondientes al tercio de representación familiar en las que los vecinos de Lloseta, mayores de 18 años, podrán elegir en las urnas a un concejal. Semanas después se desarrollarán las correspondientes al tercio de entidades y el tercio sindical.

Los tres concejales salientes son: Gabriel Ramis Ramón, Baltasar Moyá Borrás y Juan Martorell Sastre.

● Se comenta que el Ayuntamiento ha comprado dos casas que va a derruir para construir una nueva Casa Consistorial.

● Hugo Villamide es el tercer entrenador que prepara al C.D. Llosetense en la presente temporada.

● Se han iniciado las gestiones para empezar la construcción de un campo municipal de deportes en la zona de "Es Puig".

EN EL MES DE OCTUBRE DE 1970, EN LLOSETA:

● **NACIERON:** María Teresa Gómez Molina; María Magdalena Taura Pol; Rafael Cuenca Muñoz; Margarita González Munar; Pedro Antonio Coll Coll; Juan Cerdó Jaume.

● **MATRIMONIOS:** Bernardo Pons Morro con Margarita Riutord Cladera; Bartolomé Fiol Ramón con Francisca Ramón Comas; Antonio Pérez Moyano con Francisca Coll Carretero.

● **DEFUNCIONES:** Catalina Pons Ripoll (79 años); Antonio Benitez Mayo (25 años); Miguel Ramón Ramón (81 años); Juan Pou Jaume (49 años) y Francisca Mariano Reynés (73 años).

Muebles de cocina.
Muebles de baño y
todo tipo de
muebles auxiliares.

"Toni Es Fuster"
C/ Cristòfol Colon, 28 Tel. 514905
LLOSETA

El cinema, un art centenari

Era l'any 1922 quan s'instal·là el primer cinema a Lloseta

Ja havien passat 27 anys des de la presentació a París, pels germans Lumière, de la primera pel·lícula que marcaria els inicis de l'exhibició cinematogràfica, quan entrava a Lloseta en funcionament el primer local per a la projecció de pel·lícules.

Era un local situat al final del popular carrer de Sant Llorenç i era propietat de Miquel Bestard Abrines casat amb Aina Ferragut Coll.

Magdalena Bestard Ferragut

La finca era bastant gran i el seu corral feia cantonada amb el carrer Nou. Els esposos, a la seva mateixa vivenda, tenien una taverna a on també hi havia la seu social de la societat obrera agrària "La Espiga" fundada el 6 de maig de 1919. L'activitat comercial no

acabava aquí, ja que els diumenges i festes, a l'esmentat corral de la casa, que era ample i llarg, es jugava a bolles improvisant-se una espècia de "triquet" a l'aire lliure.

Aquell corral seria el lloc escollit per transformar-se amb local que seria el primer cinema de Lloseta.

Encara que el permís del Govern Civil du la data del 8 de desembre de 1922, mesos abans ja es feien projeccions de cinema al mateix lloc.

Per explicar-nos les primeres passes del cinema a Lloseta acudim a Magdalena Bestard Ferragut, filla major i única supervivent, en primer grau, d'aquella família que introduí l'espectacle i la màgia de les figures animades a una pantalla blanca i il·luminada.

"Jo era la major de la família -ens conta madó Magdalena-, vaig néixer l'any 1905 i tenia 17 anys quan el meu pare obriren el cinema. Després de jo, hi havia tres germans més: Miquel, Joan i Bartomeu.

- Com va esser això de fundar el cinema?

- S'ajuntaren tres persones per fer una petita societat. El meu pare Miquel, el mestre d'escola Francesc Sales Janer, que vivia i feia escola a l'edifici municipal del carrer de Sant Llorenç, ben davant ca nostra i un tercer personatge: Jordi Coll

CINE LLOSETA

GRAN FUNCION DE CINE

para hoy Domingo 20 de Agosto de 1922

NOCHE A LAS 9

ESTRENO de la sensacional série en 15 episodios proyectandose hoy 1.º y 2.º titulada:

MANO INVENSIBLE

protagonista: ANTONIG MORENO
y además una

Gran Corrida de Toros

en Córdoba en 2 partes

PRECIOS

Preferencia 0'40 Entrada General 0'30
MEDIA ENTRADA 0'20

NOTA: Si una vez empezada la función tuviera que suspenderse por causas ajenas a la voluntad de la empresa el público no tendrá derecho a reclamación alguna.

Programa de ma. ¿Podria esser la primera funció?

Fontanet de Ca'n Pup que també li deien en "Jordi ric" ja que feia uns anys havia arribat de França amb molt de capital.

-- **Seguim...**

-- Tots tres posaren fil a l'agulla. El meu pare hi aportà el local transformant el corral amb una sala. El mestre Sales i en Jordi Coll partiren cap a Barcelona a comprar una màquina de

segona mà per a projectar les pel·lícules. I començaren el cinema. Però aquella màquina no funcionava molt bé. Venia a mollar les pel·lícules en Tomeu "Ringo" d'Inca, electricista i projeccionista del Teatre Principal d'Inca que va ensenyar al meu germà major Miquel que sempre va estar a la màquina.

-- **Quina va esser la data**

del començament del cinema?

-- No ho puc precisar amb certesa. Però he tingut com a referència el naixement del meu germà petit, en Tomeu. El mateix any que va néixer vàrem començar el cinema.

Ell va venir al món el dissabte de Sant Pere de 1922 i el cinema es va començar un mes o dos després. Seria pel mes d'agost o per les festes de la Mare de Déu de Lloseta.

-- Quin nom tenia el local?

-- "Cine Lloseta" i també "Teatro-Cine Lloseta". Bastants d'anys després seria "Sala Victòria".

-- Venia molta gent a les funcions?

-- Sí, molta. Especialment els diumenges ja que els dissabtes la gent feia feina fins tard.

També venia molta de gent a les comèdies interpretades pels llosetins i a les funcions de "varietés".

-- Tenim entès que la societat fundacional Bestard - Coll -Sales va durar poc temps?

-- Uns dos o tres anys. El meu pare es va quedar amb el negoci que el convertí en familiar. Varen comprar una nova màquina. El meu germà Miquel va aprovar l'examen oficial d'operador de cinema.

Jo estava a la taquilla, el germà Joan tocava el piano i amb la seva música animava les sessions de cinema mut.

Mon pare tenia esment a la taverna i la meua mare cuidava de vendre caramels i cacauets. Només teníem una persona llogada l'amo en Pep Escudero que era l'encarregat de recollir les entrades a la porta.

-- Com era aquell primer local?

-- Era llargarut, tenia un

TEARO-CINE

LLOSETA

Gran Función de Cine

para hoy Domingo día 2 de Octubre de 1927

A las 8 y media de la noche.

Gran Acontecimiento de la Temporada

LA MEDALLA del TORERO

Película Española dividida
en 5 partes

Jamás podrá verse una película tan interesante ni tan emocionante como

La Medalla del Torero

en la que aparece una cogida tremenda sufrida por el valiente diestro

José García ALGABEÑO

actuando también en esta cinta

Custodia Romero (la Venus de Bronce) y Tina de Jarque

ESTRENO de la 1.ª jornada (6 partes) de la gran serie alemana en 6 jornadas

El Misterio de los seis Naipes

por los famosos artistas WILLIAM KAHC y TONIE EBARG.

La función será acompañada a piano.

Para economía en los trabajos de imprenta, Casa Martorell, P. Pescado-Inca

Altra curiosa funció de cinema a Lloseta

escenari per espectacles i comèdies. La Cabina de projeccions estava al primer pis, a una espècie de llotja on hi cabien poques persones: el Batle, el metge del poble i el més important, l'electricista per si es produïa una avaria. No hi havia a la sala butaques ni bancs, cadires de bova que mon pare llogava per les festes patronals a l'Ajuntament per dur a la plaça.

-- Quines eren les pel·lícules que més agradaven?

-- Els drames i les "charlotades".

-- Quins preus tenien les entrades?

-- Trenta cèntims... cinquanta cèntims. També hi havia mitges entrades.

-- I el local, el cinema, les "varietés" i el teatre varen seguir...

-- Sí, i durant molts d'anys. Jo a l'any 1930 me vaig casar i el negoci va quedar en mans del meus pares i els meus germans.

*****

La història del cinema a Lloseta no acaba aquí. Madó Magdalena ens ha contat els primers anys, les primeres passes.

Deu anys després d'haver començat el primer cinema, en Jordi Coll Fontanet, que fou soci amb en Sales i amb en Bestard, va construir a l'Hort de can Seda de la seva propietat, el teatre-cinema "Novedades", més ben equipat -fou el primer que va tenir el cinema sonor- que el Victòria. Era per les festes de Nadal de 1932. Des d'aquell moment Lloseta tendria dos cinemes, encara a diverses èpoques s'ajuntaven les dues empreses i només hi havia un local obert.

En el transcurs de la seva vida, tant el Victòria com el Novedades, el primer va tancar a 1976 i el segon a 1982, varen sofrir distintes i profundes reformes per adaptar-se a les noves tècniques modernes de projecció de pel·lícules i a les comoditats cara als espectadors.

El cinema Victòria fou reformat per primera vegada a l'any 1947 i la segona i més àmplia i profunda, a 1962. El Novedades fou transformat completament entre 1963 i 1964.

Es pot dir que els anys d'esplendor a Lloseta de l'exhibició cinematogràfica, com a moltes d'altres poblacions, foren les dècades del anys 50 i 60.

Aquells anys ja no tornaren.

GOVERN BALEAR

Conselleria de Cultura, Educació i Esports

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA DE MALLORCA

CONVENI NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

ANDADURAS DEL C.D. LLOSETENSE EN PRIMERA REGIONAL

Ya lo comentamos el pasado mes el Llosetense en esta nueva categoría no lo hace nada mal. Eso si juega mejor en campo contrario que en propia casa. De momento los resultados son aceptables, descontando la derrota en su feudo contra el Rotlet Molinar. El fútbol que se practica en esta categoría no es nada del otro mundo, mejor dicho tirando a la baja, pero esto es normal ya que cada escalón que se baja de categoría, la calidad del fútbol es inferior.

Muy pronto se conocerán los equipos con aspiraciones para el ascenso. Por el Municipal creo que ya han pasado dos, como son el S'HORTA y el ROTLET-MOLINAR. De momento estamos en una zona llamamosla alta y esperamos que los próximos partidos sirvan para el despegue del equipo en los dos primeros puestos de la clasificación.

*****

SES SALINES, 2

LLOSETENSE, 2 (24-09)

Empate que sabe a poco.

SES SALINES: Sánchez, Rosselló, Rigo, Acosta, Vidal, Gelabert, Nadal, Burguera, Contesti, Servera, Gelabert (Balhora, Oviedo).

LLOSETENSE: Campins, Quetglas, González, Fuster, Llompert, Marcén, Abrines (Robles), Ripoll, Salvador, Moll, Bestard (P. Juan).

ARBITRO: Ibañez, Muy tarjetero. Enseñó tarjetas amarillas a Vidal, Burguera, Servera, Fuster, Marcén,

Moll, Salvador 2.

GOLES:

- 0-1 Salvador.

- 1-1 Servera.

- 1-2 Bestard.

- 2-2 Gelabert.

COMENTARIO: Clásico partido donde los visitantes siempre dominaron la situación, si bien los locales con más corazón que cabeza empataron el partido gracias a la colaboración del colegiado que expulsó al goleador Salvador y pitó un penalty a favor de los locales cuando ya pasaba del tiempo reglamentario. Con este gol empataron el partido.

*****

LLOSETENSE, 0 - ROTLET-MOLINAR, 3 (1-10)

Holgado triunfo de los palmesanos que les permite seguir soñando una semana mas con el ascenso. El Rotlet-Molinar sigue apretando los dientes y continua contando sus encuentros con victorias en las últimas jornadas. El Llosetense ha sido victima de uno de los serios aspirantes al ascenso, practicando un fútbol muy compenetrado y llevando a cabo un excelente contragolpe. Sin duda fue una sorpresa esta victoria, pero justa.

*****

PORTO CRISTO, 1

LLOSETENSE, 1 (7-10)

Se pudieron conseguir los dos puntos.

PORTO CRISTO: López, Gelabert, Sansó, Panyell, Bernat, Herreros, Melis, Vilches, Vadell, García y

Frau (Ortiz, Rosado y Florez).

LLOSETENSE: Soler, Quetglas (P. Juan), Romerito, Fuster, Guerrero, Marcén, Abrines, Guardiola (Ripoll), Bestard (Cebberos), Moll y Salvador.

ARBITRO: Oscar Albioll, regular. TA: Gelabert, Rosado, Bernat, Guardiola, Moll, Panyell y Salvador 2.

GOLES:

- 0-1: Salvador.

- 1-1: Panyell

COMENTARIO: Dos puntos más que los visitantes no pudieron sumar en su cuenta. El Porto Cristo empató un partido que ni ellos mismos se lo creían. Por su parte el Llosetense no jugó un partido muy completo, la expulsión una vez más, del delantero Salvador perjudicó al conjunto visitante. En este partido debutaron Romerito y Guardiola.

*****

LLOSETENSE, 2 STA EUGENIA, 1

Pudo ser una amplia victoria y al final costó pena.

LLOSETENSE: Soler (Rafa, Carbonell), Quetglas, Guerrero, Fuster, Moll, Marcén (Ripoll), Abrines, Romerito, Cebberos (Bestard), P. Juan (Guardiola), Paco Mateu.

STA EUGENIA: Roig, Coll, Pep Ramis, Crespi, Camps, Guardia, Castelló, Miguel Ramis, Deya, Juan Ramis, Grimalt (Bauzá, Pons, Cabot y Santiesteban).

ARBITRO: Josep Llom-

part. Regular. TA: Quetglas, Soler, Mateu, Moll, Camps, Crespi, Juan Ramis, Cabot y Guerrero 2.

GOLES:

- 1-0 Marcén.

- 2-0 Quetglas.

- 2-1 Juan Ramis.

COMENTARIO: Partido que se presentaba difícil para los locales, los visitantes fueron acompañados por bastante afición. La primera parte terminó con ventaja de los locales por un gol a cero, en la segunda mitad Quetglas marcó el segundo, después de este gol los locales tuvieron mas ocasiones para marcar pero lo querían hacer muy bonito y a ratos -fútbol de salón-, y en esta categoría hay que ir más a lo practico. Faltando cuatro minutos para el final los visitantes marcaron el gol y a raíz de ello se lesionó el meta Soler, teniendo que ser sustituido por Rafa, estos últimos minutos fueron agónicos para los locales ya que con un jugador menos por expulsión de Guerrero y la sustitución del guardameta los del Sta. Eugenia intentaron apechugar la meta local, pero, al final, todo quedó en un intento. En lo último el árbitro alargó el partido más de diez minutos. Destacar la dureza de los visitantes como quedó demostrada con el jugador Grimalt, que empujó de mala manera al meta Soler dentro de la portería y este se dio un golpe en la cabeza que tuvo que ser sustituido.

Antonio Cifre Bestard

CHARLAS CON ARLEQUIN

Estamos en una fechas donde ya la casi totalidad de competiciones deportivas ya han dado inicio, y en nuestra localidad, cada vez estamos más alejados de tener una serie de actividades deportivas que no sean el fútbol. Ello es una realidad y no nos cansaremos de criticarlo. Con nuestro amigo Arlequín nos reunimos esta semana en tres ocasiones y todas ellas para presenciar partidos de fútbol en competiciones europeas por la pequeña pantalla. No importa que les diga que partidos hemos visto, en total seis en tres días, pero a decir verdad estos partidos vistos por la tele, en estas fechas carecen de interés. Quizás el único

interés de muchos aficionados que lo son del fútbol y de la caza, es el comentario de que sí vendrán muchos tordos o no, esto deja algo aparcado las clásicas discusiones entre Barça y Madrid.

De lo que me comentó entre otras cosas fue de basquet.

- Sabrás que esta temporada no tendremos campeonato de Basquet de categoría Senior masculino en Polisportiu Municipal ya que la U.E.Llosetina ya no existe. Una lastima ya que cuando parecía que la cosa se consolidaba, ya que al final de la pasada temporada parecía que pretendían potenciar algo el equipo cara a la próxima. Ojalá tan sólo sea un descanso pasajero y la próxima tengamos equipo, sea este u otro y en una categoría senior u otra. Lo curioso del caso sería que se lleve a cabo la construcción de un pabellón cubierto y no tengamos equipo de basquet, ya que me supongo que lo quieren construir no tan sólo para jugar al basquet.

- Del Llosetense, pues que quieres que te diga. El

primer equipo su participación, de momento, es de regular a bien o viceversa, saca mejores resultado fuera que en su campo, hace dos semanas que retornó Rome-rito y se ha fichado a Guardiola, también se fichó a Montilla, jugador del Murense y que anteriormente ya jugó en el Llosetense, pero según me contaron después de estampar su firma en la cartulina en favor del Llosetense a los pocos días también lo hizo con el Murense, denunciando el propio jugador en la Federación que el Llosetense carecía de fotos y que su firma en favor de este club no era valida, todo ello lo hizo porque en Muro le ofrecieron dinero y, claro, el chico cambió de actitud y estampó su firma por el Murense. No importa decir que el Llosetense tiene mas fotos de Montilla que él no se cree, la decisión de llevar este asunto adelante con el agravante de que el jugar no juegue en toda la temporada la tiene el presidente del Llosetense, desconozco lo que piensa hacer.

- Con el Sta. Eugenia nos visitaron unos viejos conocidos como son los hermanos Pep y Miguel Ramis que la temporada pasada jugaron aquí, lo mismo que Juan Ramis, que parece estar restablecido de la lesión que le apartó la casi totalidad de temporada.

- Del fútbol base, todo ya está programado en una temporada que se hará larga para algún equipo, las goleadas están al orden del día, pero, lo mas importante, es que la moral no les abandone y que sigan luchando, algún día será buen día. El campeonato de Benjamines, que anteriormente organizaba el Consell Insular, ha pasado a manos de la Federación y a partir de ahora se llama categoría Alevín. Los prebenjamines han tenido que hacer dos equipos ya que había demasiados chicos y cantidad suficiente para formar el A y el B.

Esto es a grandes rasgos lo que nos contó nuestro interlocutor. Hasta el próximo mes que ya habremos estrenado "es filats".

Penya Mallorquinista de Lloseta

Un grupo de amigos, simpatizantes y seguidores del Real Mallorca, días pasados se reunieron para volver a realzar la Penya Mallorquista de Lloseta.

En primer lugar se acordó que la nueva sede de la Penya será el Bar Toni. La junta directiva estará formada por Presidente: Francisco Llabrés Florit; Vicepresidente: José Pons Ferragut; Secretario: Jaume Morro Ripoll; Tesorero: Antonio Coll Pons; Vocales: Lorenzo Villalonga, Antonio Pons, Francisco Alcover Isern, Gabriel Gelabert, Antonio Coll

Bestard, Guillermo Borrás, Antonio Cañellas, Juan Alcover, Antonio Coll, Rafael Perelló, Mateo Alcover Bestard y Antonio Bestard Coll.

También se decidió que cada domingo que juegue el Mallorca en casa, se pondrá un autocar. Se harán socios de Penya, y socios de autocar. Los tikects podrán adquirirse en el Bar Toni, y el autocar saldrá desde el mismo Bar Toni una hora y treinta minutos antes de jugar los partidos.

DEMOGRAFIA

DIFUNTOS

Soledad Caravaca Martínez, a los 84 años de edad. Día 8-10. Esposo: Andrés Ruíz Ruíz. Hijos: Gregorio, Andrés, Virgilio, Braulia y Angélica.

Antonia Villalonga Ripoll, a los 82 años de edad. Día 13-10-95. Esposo: Bartolomé Coll Mut. Hijos: Miquel, María Rosa y Antonio.

Jerónima Riera Abrines, a los 87 años de edad. Día 8-10-95. Hijos: José, Francisca y Antonia.

MATRIMONIOS

Baltasar Font Adrover con Margarita Ramón Calatayud. Día 12-10.

Alberto García Caballero con Aurora Calderón Jimenez. Día 19-10.

NACIMIENTOS

Neus Ramón Rodríguez, hija de Jorge y Hanneloren. Día 24-9.

Llorenç Ramis Barbosa, hijo de Llorenç y Abilene. Día 28-9.

Jaume Monserrat Coll, hijo de Sebastián y Juana. Día 4-10.

50 aniversario Simón & Josefina

*En un 12 de setiembre en Cuenca una unión se celebró,
de Simón y Josefina
y una familia se formó.*

*Después de algún tiempo,
un varón allí llegó.
Lo segundo fue una hija,
y otra allí quedó.*

*Un nuevo rumbo se tomó,
y marcharon a Mallorca.
En esa isla,
un pueblo se encontró.*

*De Lloseta cinco somos,
y aquí todo quedó.
Al cabo de unos años,
se empezaron casar
y los nietos comenzaron a llegar.*

*50 años después lo queremos celebrar
y aquí todos juntos nos queremos reencontrar.
Un feliz Aniversario, os queremos desear.
Y todo nuestro cariño, os queremos demostrar.*

Col·lecció "ES MORULL"

Juntament amb la revista d'aquest mes, trobarà el lector el núm. 16 de la col·lecció "Es Morull". El seu títol és "El sindicat agrícola catòlic de Lloseta (1919-1923)" un treball històric realitzat per Jerònia Pons Pons i Pere Fullana Puigserver, llicenciats en història i aquest darrer director de la "Gran Enciclopèdia de Mallorca".

Es tracta d'un interessant estudi, molt rigorós i treballat, que ve a enriquir aquesta col·lecció de monografies llosetines, suplement de la Revista LLOSETA.

LLEGIU

LLOSETA

Revista Independent d'Informació Local

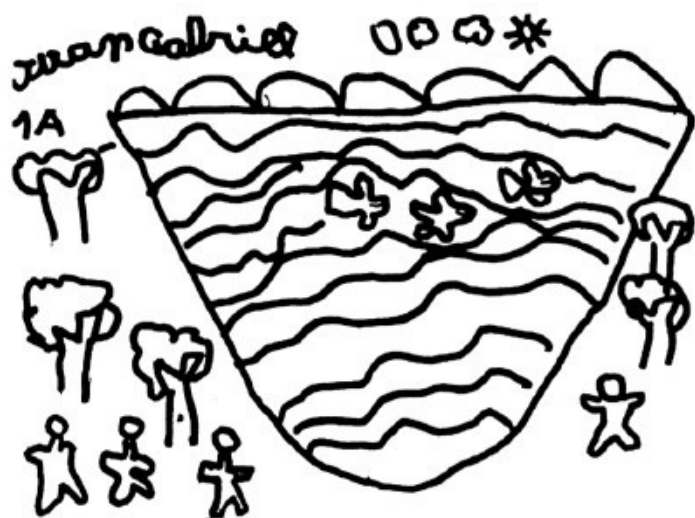

ES RACÓ DE S'ESCOLA

VISITA A LA BASSA

Divendres, 13 d'octubre de 1995

Avui hem anat d'excursió a sa Bassa, ens ha agradat moltíssim, però encara podria esser millor. Proposam aquesta suggerència:

- 1.- Llevar sa brutor tirada per devora i prohibir tirar-ne. Posar papereres.
- 2.- Fer uns caminets per poder passar tranquils sense perill i posar bancs de fusta per descansar.
- 3.- Posar normes de respecte a sa natura i vigilants perquè sa gent de dia ho pogués disfrutar
- 4.- Hi posaria mes peixos perquè fos més bonic i prohibiria pescar-los.
- 5.- Posar tortugues d'aigua o altres animalets a sa Bassa petita.
- 6.- Amollar més ànneres i aus aquàtiques.-
- 7.- Sembrar plantes de zones humides.
- 8.- Posar un encarregat de curar els animalets.
- 9.- Posar barques a rem per poder passejar.

Si de qualque manera fos possible fer tot això o alguna d'aquestes coses Lloseta i els seus habitants podriem disfrutar molt més d'aquest preciós "PARC NATURAL"

Moltes gràcies per protegir la Natura.

ALUMNES DE 2on A.

EXCURSIONS PROGRAMADES PER A AQUEST CURS 95/96

EDUCACIÓ INFANTIL

Primer trimestre: Sortida a Palma per anar a veure Betlems i al cinema (Per Nadal)

Segon trimestre: Sortida al mercat de Sineu i visita als bombers d'Inca

Tercer trimestre: Marineland

PRIMER CICLE

EDUCACIÓ PRIMÀRIA 1er i 2on curs

Primer trimestre: Inca (Bombers i mercat), Palma (Parc de la Mar i Castell de Bellver

Segon trimestre: Son Roig

Tercer trimestre: S'Albufera

SEGON CICLE

EDUCACIÓ PRIMÀRIA, 3er curs

Primer trimestre: Marineland

Segon trimestre: Coves de Campanet

Tercer trimestre: Palma

EDUCACIÓ PRIMÀRIA, 4art curs

Primer trimestre: Fàbrica de galetes Queli (Inca)

Segon trimestre: Embassaments i Lluc

Tercer trimestre: Castell de Bellver i aeroport.

TERCER CICLE

EDUCACIÓ PRIMÀRIA 5è curs

Primer trimestre: Visita a Sa Cànova (jornada agrícola)

Segon trimestre: Visita a Ciutat

Tercer trimestre: Aula de la Mar, Randa-relleu de Mallorca

EDUCACIÓ PRIMÀRIA 6è curs

Primer trimestre. Visita a una indústria relacionada amb l'alimentació (làctea)

Segon trimestre: Visita a Ciutat

Tercer trimestre: Aula de la Mar, Randa, Relleu de Mallorca

PARRÒQUIA

AVISOS PARROQUIALS

■ Grup de matrimonis

Els matrimonis de qualsevol edat que tinguin interès en compartir cada quart divendres de mes una vetllada de trobada i formació amb altres matrimonis, ajudats per Mn. Josep Roig, són convidats els divendres 27 d'octubre i 24 de novembre a les 9 del vespre, a la biblioteca parroquial.

■ Vetllada pels al·lots que enguany han fet la primera comunió i pels seus pares. Divendres, dia 27 d'octubre, a les 9 del vespre al centre parroquial són convidats a una vetllada de germanor compartint un sopar i festa.

■ Excursió de la "Moguda amb Jesús"

Diumenge, dia 29 d'octubre, excursió al Castell de Bellver. Partida en tren a les 10 del matí. S'ha de dur pa taleca. Interessats apuntar-se a la "Moguda".

■ Festa de Tots Sants i Dia dels feels difunts

El dia de Tots Sants a les 4'30 del capvespre hi ha missa al cementiri. Les altres misses amb el mateix horari que els diumenges.

Dia 2 de novembre, dia dels feels difunts, misses a les 7 i a les 8 del matí i a les 8 del vespre.

■ Comença la catequesi de post-comunió. Dijous dia 2 de novembre o divendres dia 3 pels al·lots que ja han combregat i que han de fer tercer o quart de catequesi les 6'30 a la rectoria.

■ Primer divendres. Comunió als malalts, dia 3 de novembre.

■ Curset pre-matrimonial. Comença el dilluns, 6 de novembre, a les 9 del vespre, a la rectoria de Binissalem. Inscripcions a la Rectoria.

■ Festa d'Inici de curs del Moviment "Vida Creixent".

Dimarts 7 de novembre, excursió a diversos pobles del Pla de Mallorca, dinar al restaurant "S'Alqueria" de Santa Margalida, i missa a la parròquia de Llubi. Apuntar-se a "Vida Creixent".

■ Excursió de l'Esplai

Dissabte, dia 18 de novembre, pels pares i al·lots de l'Esplai a la "Font den Patró" de Biniamar. Partida a peu a les 11'00 hh., des de la plaça. S'ha de dur dinar.

■ CADA DISSABTE: ESSLÉSIA EN EL TEMPS LLIURE

A les 11'30 hh.- Cor Infantil. Obert a tots els al·lots interessats en cantaren cor.

A les 15'30 hh.- Esplai. Per a tots els al·lots d'entre sis i quinze anys. Centre parroquial.

A les 17'30 hh.- Durant una hora. Tot el curs. Classes de pintura i dibuix. Per al·lots a partir dels onze anys. Gratuïtes. Biblioteca parroquial.

A les 18'30 hh.- Durant una hora. Tot el curs. Classes de guitarra. Per al·lots a partir dels onze anys. No es necessita solfeig. Gratuïtes. Biblioteca parroquial.

A les 20'00 hh.- Moguda amb Jesús. Centre parroquial. Per al·lots d'entre onze i quinze anys.

Els interessats en qualsevol d'aquestes activitats es poden apuntar a la rectoria.

EXPERIÈNCIES D'UN PELEGRÍ A LORETO

Fullejant periòdics i revistes catòliques d'Espanya, els comentaris que he llegit sobre la trobada dels joves a Loreto amb el papa Joan Pau II, els dies 9 i 10 de setembre passat, no s'acosten la realitat que vaig viure acompanyant un grup de 120 pelegrins de Comunitats Neocatecumenals de Mallorca i Eivissa; em semblen com si fossin un dibuix lineal a tinta xinesa sense els colorits de la realitat.

Es difícil descriure l'entusiasme, la simpatia que irradia la persona del Papa quan viu amb els joves. Tot d'una es crea un clima d'entusiasme mutu. Enguany, Loreto celebra el seu setè centenari i s'ha unit a la llista que encapçala Compostela, Czestochowa, Denver i Manila. A la "Conca de Mantorso", 50 hectàrees de prat sens cap arbre, entre el santuari de la Casa de Loreto i el mar Adriàtic, acudiren uns cinc-cents mil joves, pelegrins procedents del vell confinen i de tot el món. Quins joves hi acudiren? "Un molt compacte grup de neocatecumenals de tot el món, els italians -per la proximitat geogràfica- eren els més nombrosos i procedien de l'Acció Catòlica i dels Moviments, com Comunió i Lliberació, Focolars; els polacs i espanyols eren els grups nacionals més ben constituïts."

En la part més propera al mar Adriàtic, al començament del recinte, s'aixecava una gran carpa, la tenda-escenari amb una torre que mostrava una silueta de la Verge de Loreto, a l'esquerra, visible des de qualsevol part on acamparen els joves pelegrins que anaven arribant des del migdia del dissabte, dia 9. Tots havien fet uns dotze, quinze quilòmetres a peu, amb les aturades obligades per la policia o els organitzadors. Els joves croates eren rigorosament escorcollats. Es comprés el motiu: A 150 kms, a l'altra part de l'Adriàtic, esclataven les bombes, a Bòsnia.

A les 20 h., puntual el "papa mòbil" aparegué amb el papa Joan

Pau II visiblement satisfet de l'acollida exultant de joia amb que els joves el rebien i començà la Vetla. Era una nit clara de lluna plena, cel estirat. Amb paraules del bisbe presentador dels joves pelegrins al papa, la lluna era "la carezza della Madonna", la carícia de la Mare de Déu. El Papa saludà els diferents grups nacionals allà presents. Mitjançant la RAI hi va haver connexions televisives: Belfast (Irlanda), París (on es celebrarà la jornada mundial de la joventut l'estiu de 1977, Santiago de Compostela, la Colina de les Creus (Lituània), Dresde (Alemanya) i Sarajevo. Joan Pau II es va emocionar en escoltar els crits de dolor i d'esperança; un jove de 28 anys, mutilat, parlà en nom de 145 mil morts i 170 mil ferits de Sarajevo i amb intervencions oportunes el Papa els encoratjà. Tampoc mancà el llenguatge dels signes i sembraren el llorer de l'esperança dins una jardineria amb terra de tots els països d'Europa. Un gran globus de tant en tant era elevat il·luminat amb el lema de la Trobada dels joves a Loreto: *Eur + Hope* (Eur = Europa + Hope = Esperança -en anglès-). Cantada una Avemaria per una artista, férem les pregàries per les necessitats de tot el món i resat el "Pater noster" s'acabà la vetla amb la benedicció del Papa. Sia ja pel cansament de la peregrinació, ja per haver de seure en terra, ja per haver d'estar pendent -amb la radio- a la traducció simultània, tres hores de vetla les trobàrem un poc llargues i cansades. Uns focs artificials, en l'horitzó de la part contrària a la "carpa", posaren punt final. Cap d'aquests detalls com va commoure ni em cridà l'atenció.

El diumenge, dia 10, dia del Senyor, sortí el sol i a poc a poc anà escalfant la terra, els pelegrins, els ànims. Jo encara poc sentia, la meva ànima estava freda, seria del sereni que caigué durant la nit en dormir sota les

estrelles. Era diumenge, Dia del Senyor. Arribat el Papa començà la missa concelebraven diversos cardenals i més de cent arquebisbes i bisbes i cinc-cents preveres engrescats en la pastoral juvenil. Proclamada la Paraula de Déu, arriba l'homilia. Asseguts els joves en terra, es fa un silenci expectant; el Papa Joan Pau II començà l'homilia:

Mare de Crist, Mare de la divina gràcia, Mare puríssima, Verge prudentíssima, Mirall de justícia, Causa de la nostra alegria, Salut dels malalts, Refugi dels pecadors, Consoladora dels afligits, Reina de tots els sants, Reina de la pau, Reina del món... Amb aquestes invocacions de la lletania lauretana començà el Papa perquè ens ajudessin a entrar dins el cor de Maria en aquesta celebració eucarística que havia reunit tants de joves amb el lema: "Caminant amb Maria cap a l'any 2000, per encarnar l'Evangeli pels camins d'Europa".

Si ens preguntam quina relació hi ha entre la Paraula de Déu que es va proclamar, Maria Santíssima i la Casa de Nazaret és aquesta. Maria escolta la Paraula de Déu i la va fer-se seva dins el seu cor, dins la casa de Nazaret, per obra de l'Esperit Sant el Verb s'encarnà. Gràcies a Maria, la Casa de Nazaret ha arribat a ser un símbol extraordinari, el lloc "on creixia, avançava en enteniment i es guanyava el favor de Déu i dels homes". (Lc. 2,52)

Aquí el meus ànims es despertaren i avivaren la meva atenció. Va continuar el Papa fent una crida que dirigia a Europa i al món amb una paraula: "Casa". "Casa de Nazaret, (traslladada segons la tradició de Nazaret al santuari de Loreto) on visqué el Fill de Déu, la Casa de la Sagrada Família, una casa humana, per tant signe i meta. Hem peregrinat per demanar una casa per a tots els homes de nostre temps. També signe de pau. Som aquí per demanar la pau per a tot el món. Joves que sereu els homes del tercer mil·lenari seguieu a Jesucrist

que és "el camí, la veritat i la vida", (in. 14,6) us espera la construcció d'una gran casa europea, un món millor. I acabà: Que la Casa de Nazaret sia un punt ferm de referència i una inspiració incessant per al vostre compromís generós.

Tot un programa per entrar en el

tercer mil·lenari, sens dubte. Paraules encoratjadores del Vicari de Jesucrist als joves, els homes del futur, cert. I jo les vaig escoltar i m'entraren dins l'ànima i lament que no fossin molts més els joves de Mallorca que també visquessin la mateixa experiència. Aquest és el motiu perquè, empès pel vostre

Rector, he expressat el que vaig sentir i viure amb aquestes ratlles per fer-vos participants, joves de Lloseta impossibilitats d'assistir-hi ja que eren les festes de la nostra Mare de Déu.

Llucmajor, tardor de 1995

P. Sebastià Rosselló

Horrach, tor.

ESTEL DEL COCÓ

DE MENUT FINS A CAMPANET

Dissabte passat sortirem una vintena d'excursionistes per fer un dels itineraris d'alzinar més hermosos de l'illa: es Bosc Gran.

Ja des de Menut llobrivol bosc d'alzines ens envoltà per refrescar un matí que sortia ben clar i blau. Caminant cap a Alcanella devers les nou ens aturarem per berenar i prest divisarem les cases. Els antics casals ens permeten disfrutar d'una imatge ancestral: casa i muntanya ben lligades.

Caminant cap a Alcanelleta trobam s'Alzina Gran, que té fama de ser la més gran de Mallorca, amb una soca de més de cinc metres de diàmetre. Les cases d'Alcanelleta són molt rústiques i es troben al costat d'antics sementers de conreu.

Ara ens dirigim cap a la font de sa Mina pel camí de Biniaró per dins d'un frondós alzinar. La font, dins un revolt del camí, la trobam eixuta, però de totes maneres es una raconada que val la pena contemplar i retratar.

La davallada d'Alcanelleta a Biniaró pel Bosc Gran es fa per un camí de gran interès, usat des de temps enrere per treballadors de la muntanya. Camí avall les arboceres comencen a abundar i ens ofereixen els seus saborosos fruits més primerencs. Passam vora d'un interessant pou cubert i aviat ens desviem per anar cap a l'indret de les Fonts Ufanes.

Ja prop d'elles arribam al Claper dels Doblers, on un talaiot encara ens mostra el portal en llinda de pedra ciclòpia. Les Fonts Ufanes de Gabelli constitueixen un dels fenòmens hidrològics més espectaculars de Mallorca. Quan rebenten sorgeix de les entranyes de la terra gran quantitat d'aigua de tal manera que el torrent de Sant Miquel sembla un riu ben cabalós. Vora les mateixes

fonts hi trobam un profund i antic pou del segle passat fet amb la intenció de descobrir si es tractava d'una bossa d'aigua que s'acumul·lava.

El darrer tram de l'itinerari ens durà cap a les cases de Gabellí Petit i fins a l'oratori de Sant

Miquel, una via planera que discorre entre sementers de conreu.

L'oratori de Sant Miquel és una esglesieteta molt antiga, de les anomenades de repoblació, datada al segle XIII. Després de fer-li una visita donam per concluida l'excursió.

L'itinerari d'avui ens ha mostrat una part del Bosc Gran poc freqüentada però tanmateix bellíssima, amb raconades inesperades i alzinotes centenàries que han fet que, malgrat que l'excursió fos llarga, se'ns fes ben entretinguda. És un itinerari que, els qui hi han anat ho saben, segurament l'any que ve repetirem.

Tomeu CAPÓ

SANTES I SANTS POC CONEGUTS

OCTUBRE

Dia 1.- Sant Remí. L'invocaven quan la gent es temia que hi hauria riudes, torrentades. La tradició diu que una vegada un riu amenaçava d'endur-se'n una ciutat on vivia el sant, aquest clavà la seva crossa de Bisbe i l'aigua es va aturar en sec; beneí el riu i aquest tornà a rera.

Dia 3.- Santa Anna Garcia. La tenen per advocada les dones que van per les cases a curar malalts, perquè havia estat infermera i cuidadora de malalts.

Dia 7.- La Venerable Antiga del Pas. Fou monja clarissa del convent de Perpinyà. N'era la cuinera. Quan ella entrava a la cuina tots els atuells, per ells sols, s'omplien d'aigua i dels ingredients convenients. El menjars, una vegada cuits, ells mateixos anaven a les escudelles i també es rentaven. Tal dia com avui tengué lloc la Batalla de Lepant.

Dia 9.- El Beat Pere Cerdà. Fou frare dominic i company de Sant Vicenç Ferrer. El Beat dormia a terra i per dormir tenia un coixí fet de serments secs i durs. Una vegada mort, les serments tornaren a reverdir i van fer raïms sense estar sembrats.

Dia 10.- Sant Sabí. Fou frare Agustí. Va anar a viure a dins una cova. Tenia tant de fervor que fonia la neu del voltants on ell estava i podia caminar a peu sec en mig de les més fortes nevades.

Dia 11.- Sant Gumar. Els qui treballaven fusta fluixa el tenien per patró. Aquests eren els gravadors, escultors de fusta, tallistes, instrumentistes de fusta, capsers, etc. També era el patró dels qui feien destrals, estisores, els malcasats i els matrimonis malavenguts.

Dia 13. Sant Grau. Va convertir molta gent amb la seva predicació. Durant una temporada es moria el bestiar, i un dia Sant Grau en va beneir un d'animal mort i de seguida tornà a la vida. Tots els pagesos que tenien animals morts enterrats els desenterraren i el sant els curà i revivà.

Dia 14.- El Venerable Climent Riera. Era de Vic. Un dia va veure, enmig del camp que més tard fou monestir, un estol d'angelets que, amb una escala d'argent, pujaven i baixaven del cel a la terra. Sentí una veu divina, del mateix lloc on hi

havia l'escala, que li manava que allà mateix construís un monestir. Cosa que es féu.

Dia 16.- Sant Galderic. Era un pagès del Rosselló que feia molta penitència i oració. Quan era al camp, la feina es feia sola. Quan els moros invadiren els Pirineus, sant Galderic, amb l'arada fa fer una creu i, sense altra arma va assustar als moros qui fugiren a les totes. Amb un parell de dies va fer net de moros tota aquella contrada. Mentre ell guerrejava amb l'arada al coll, els àngels llauraven tots els camps.

Dia 18.- Santa Euda. era rica però va preferir ésser pobra de tot. Feia molta caritat i ajudava a tothom. Anava al riu a rentar la roba dels pobres i dels apestats, i per això les rentadores i moltes bugaderes la tenien per patrona i advocada.

Dia 21.- Sant Columbina. Era una de les onze mil Verges. La gent l'invocava quan tenien fretura de pluja. Aquest dia també és **Santa Clara**, una altra de les onze mil Verges. També fa festa avui **Santa Cordula**, la darrera i més jove de les onze mil Verges citades.

Dia 24.- Sant Bernat Calvó. Duia sempre un cenyit i ample cercol passat pel cos. Fou conseller del rei En Jaume. Un dia calaren foc a una garba vora el seu convent i tot va

començar a prendre. Sant Bernat que es trobava moltes hores lluny es va témer, va apagar tot el foc i va escampar el fum. Quan acabà l'incendi es trobà vora una de les garbes el cos cremat d'un dels qui havien pegat foc.

Santa Euda, les rentadores i bugaderes la tenien per patrona i advocada

Dia 25.-Els sants Crispí i Crispinià. Eren sabaters. Els fadrins sabaters tenien per patró a Crispí i els aprenents a Crispinià. Els mestres no els veneraven ja que tenien a Sant Marc per patró. Antigament, diuen, que els sabaters eren gent esgarrada i desfavorida físicament: coixos, contrafets i desnarits, d'aquí que Sant Crispí també era el patró de gent contrafeta i lletja.

Dia 28. Sant Judes Tadeu. El tenen per patró els desesperats. Per la nostra Mallorca, ja fa anys, les fadrines casadores li feien unes bones resades, arribant a resar-li quaranta credos. Les que anaven més casadores n'hi resaven encara més.

Dia 31. Sant Leonard. Molts de pagesos creuen que avui no poden sembrar blat ja que surt i neix al revés, és a dir amb les espigues invertides, i així que fa una mica de vent, els grans cauen a terra.

(Del Costumari Català de J. Amades)

Recerca i transcripcions:

Gabriel Pieras.

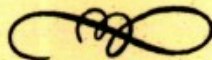

Jerònia Pons Pons

Pere Fullana Puigserver

**El sindicat agrícola
catòlic de Lloseta
(1919-1923)**

ES MORULL

**Col·lecció de Monografies Llosetines
suplement de la revista "Lloseta"**

NUM. 16

**SIGLES DE LES
FONTS CONSULTADES**

A.S.A.C.LL. =
*Arxiu Sindicat Agrícola Catòlic
de Lloseta.*

A.M.LL. =
Arxiu Municipal de Lloseta

LLOSETA

Revista Independent d'Informació Local

ES MORULL és una col·lecció de Monografies
Llosetines suplement de la Revista **LLOSETA**

El present número, va inclòs, sense recàrrec,
a la Revista corresponent al mes d'Octubre
de 1995 (Número 155)

IMPRES: Gràfiques Goya - LLOSETA -

Dipòsit Legal: PM 920 - 95

Situació social de Lloseta entre 1917 i 1931

Perfil socio-econòmic de Lloseta

Estructura agrària

Degut a l'interès prioritari d'acostament al petit i mitjà propietari per part dels sindicats catòlics, abans d'analitzar el sindicat de Lloseta passarem a examinar l'estructura de la propietat. Posteriorment veurem quin tipus de propietat tenien els socis del Sindicat Catòlic Agrari de Lloseta.

Els sindicats agraris pretenien impulsar activitats que desenvolupessin el crèdit, l'adquisició d'abonaments, de subsistències -cooperatives- i un major progrés tècnic. A la vegada pretenien preservar l'ideal conservador de la propietat, orde familiar, religió, etc. Per tant, si aquests eren els objectius del moviment sindical catòlic és important comprendre la divisió de la riquesa rústica.

Lloseta: final dels anys trenta

Estudiem, idò, l'estructura de la propietat a Lloseta entorn a 1919, any de la creació del sindicat. Ho feim, a través del "Repartimiento individual de la Contribución rústica y pecuaria". Aquest document també s'anomena "Amillament", i es realitzava de la següent manera:

"por el cual los entendidos del pueblo -los mayores contribuyentes - calculan el líquido imponible entre los contribuyentes que se obtiene restando del valor de los productos agrícolas y ganaderos los gastos de explotación de los que se excluyen entre otros la renta de la tierra".¹

Hem estudiat una sèrie de classificacions de contribuents, després de comptabilitzar la riquesa base del repartiment, es poden establir tres grups. Seguirem, per tant, la següent classificació: petits propietaris amb una riquesa fins a 1.000 pts., mitjans propietaris amb una riquesa fins a 5.000 pts., i els grans propietaris amb una riquesa superior a 5.000 pts.

Així comprovam una situació semblant a la descrita per J.M.Burrieza Mateos a Castroverde de Campos:

"en casi todos los pueblos hay un grupo de personas que rara vez llegan a la media docena a los que pertenece gran parte del término municipal i no son latifundistas (finca que supere

¹ BURRIEZA, J.M. "Fracaso y triunfo del catolicismo social. El sindicato agrícola de Castroverde de Campos (1913-1915)", a *Studia Zamorensia* 4 (1983)

los 250 has. de superficie) pero sí grandes propietarios "de parcelas".²

Dels 596 propietaris que apareixem inscrits en el repartiment, és a dir el 98,83% de propietaris tenen un 51% de la propietat mentre que 6 propietaris tenen el 13,77% i un sol propietari té el 35,13 % restant. Es a dir 7 persones, 6 mitjans propietaris i un gran propietari tenen el 48,90% de la propietat del municipi de Lloseta.

Per a saber si els mitjans propietaris i el gran propietari eren veïnats del poble o forasters hem realitzat dues classificacions més.

La classificació de contribuïents veïnats de Lloseta ens informa de l'existència de 427 propietaris (93,30% els propietaris veïnats) que té una riquesa de 17.358 pts. (el 78,62%) i 3 propietaris (el 0,70%) posseeix 4.720 pts de riquesa (un 21,38 %) i no hi ha cap gran propietari veí.

Aquests tres mitjans propietaris són Miquel Real Llabrés, que té una riquesa de 1.600 pts., Antoni Balle Fiol amb 1.820 pts. i Guillem Santandreu Rigo, amb 1.300 pts. El darrer propietari és soci del sindicat i batle de Lloseta els anys 1919 i 1920.

A la classificació dels contribuïents forasters trobam un total de 166 propietaris. 162 d'aquests (el 97,56 %) tenen una riquesa de 13.966,72 pts. Un 35,61% sobre el total de la riquesa dels contribuïents forasters. Els tres mitjans propietaris (1,81%) disposen de 3.721 pts., és a dir el 9,49% mentre que un gran propietari (0,60%) té 21.530 pts. de riquesa, el 54,90% de la riquesa dels contribuïents forasters.

Riquesa rústica i pecuària del Comte d'Aiamans

ANY	RIQUESA RÚSTICA	TOTAL A PAGAR
1915	21.544 pts.	4.710,06 pts.
1916	21.530 pts.	4.630,25 pts.
1920-21	21.530 pts.	4.674,13 pts.
1924-25	26.825,90 pts.	5.866,92 pts.
1925-26	26.825 pts.	5.832,04 pts.
1926-27	28.875 pts.	5.831,12 pts.
1928	360,94 pts.	79,46 pts.
1929	360,94 pts.	79,55 pts.
1930	331,25 pts.	78,27 pts.
1931	Apareix tatxat	-----
1932	id.	-----

El grup de mitjans propietaris està format per: Joan Castañer Anglada amb 1.079 pts. de riquesa, natural i veí de Sóller; Salvador Real Llabrés, amb 1.342 pts. d'Inca i Joan March Ordinas amb 1.300 pts., personatge que pocs anys més tard es convertirà en el gran propietari del poble i també de l'illa.

El gran propietari en aquests moments és el Comte d'Ayamans. Aquest com ja hem esmentat abans, domina el 54,8% de la riquesa sobre el total de contribuïents forasters, i el 35,13% del total de la riquesa del municipi. Malgrat això, cinc anys més tard el Comte d'Aiamans perdrà els seus béns, en gran part en mans de Joan March Ordinas. Si l'any 1926-27 comptava amb una riquesa de 28.875 pts., el 1928 la riquesa del Comte disminuirà de forma espectacular a 360,90 pts., i tres anys després el 1931 ja no consta cap propietat. El Comte havia perdut totes les seves propietats.

Malgrat això el 1919, any de la fundació del sindicat agrícola catòlic, i durant el període de la seva existència, es veu una forta relació del Comte amb el sindicat.

La reunió de fundació del sindicat celebrada el 18 de maig de 1919, a les 11 del matí es realitzà al pati de la casa senyorial de D. Mariano Gual, Comte d'Aiamans, anomenada Son Tugores.³

També la Caixa Rural estigué ubicada a una propietat del Comte:

"Día primero de agosto del corriente año, reunidos los socios de este sindicato en Junta General en el lugar de costumbre, después de leída y aprobada la sesión anterior, se acordó por unanimidad instalar en este sindicato y en casa del Exmo. Conde de Ayamans número 11, una caja y rural de ahorros y préstamos..."⁴

Més endavant, quan parlem de les activitats del sindicat observarem altres relacions del comte amb el sindicat, camp que com altres (política, economia,...) estaven baix el seu

² Ibid.

³ A.S.A.C.LL., "Libro de Actas del Sindicato Agrario Católico de Lloseta". Año 1919, llibre nº 1, p.1

⁴ Ibid.

control, al menys fins aquells moments.

Classificació dels contribuents de Lloseta segons la Riquesa rústica i pecuària

	PROPIETARIS		RIQUESA	
	Nº	%	Quantitat	%
Petits propietaris	589	98,83	31.322,72	51,10
Mitjans propietaris	6	1,00	8.441	13,77
Grans propietaris	1	0,17	21.530	35,13
TOTAL	596	100,00	61.293,72	100,00

Classificació dels contribuents veïnats de Lloseta segons la Riquesa rústica i pecuària

	PROPIETARIS		RIQUESA	
	Nº	%	Nº	%
Petits propietaris	427	99,30	17.356	78,62
Mitjans propietaris	3	0,70	4.720	21,38
Grans propietaris	0	-	-	-
TOTAL	430	100,00	22.076	100,00

Classificació dels contribuents forasters segons la Riquesa Rústica i pecuària

	PROPIETARIS		RIQUESA	
	Nº	%	Nº	%
Petits propietaris	162	97,59	13.966,72	35,61
Mitjans propietaris	3	1,81	3.721	9,49
Grans propietaris	1	0,60	21.530	54,90
TOTAL	166	100,00	39.217,72	100,00

FONT: Elaboració pròpia amb dades del "Repartimento Individual de la Contribución Rústica y pecuària" de l'any 1919,

En darrer lloc volem fer una sèrie d'observacions respecte als petits propietaris, sobre tot als veïns. La gran quantitat de petits propietaris veïns, el 98,83% pot englobar diferències entre ells que ens semblen desapercebudes dins les xifres globals.

Per això hem subdividit els petits propietaris en subgrups. Comprovam que la major part tenen una riquesa inferior a les 100 pts. El grup més nombrós 149 (34,89%) tenen una riquesa entre 10 i 24 pts., després els segueixen 100 propietaris (23,42%) que tenen una riquesa menor de 10 pts, uns 85 propietaris (19,91%) entre 25 i 49 pts. i 62 (14,52%) que tenen una riquesa de 50 a 99 pts.

Per tant la majoria d'aquests petits propietaris tenen petites parcel·les de terra, que no els permet sobreviure treballant exclusivament en elles i han de realitzar altres activitats no agrícoles o són reserves de treball temporal per a les fiaques majors.

El catolicisme social pretendrà, i a través d'ell l'oligarquia local i regional, controlar el descontent d'aquests petits propietaris mitjançant un control econòmic i ideològic perquè no dirigessin les seves mirades cap a ideologies revolucionàries o esquerranes.

Indústria i activitats artesanals

Des de finals del segle XIX, i sobretot, a principis del XX a Lloseta es desenvoluparen indústries de sabates de caire artesanal, amb poca maquinària. Poc a poc va augmentar el nombre de persones que es dedicaven a aquesta activitat abandonant l'activitat tradicional majoritària tants d'anys: l'agricultura.

Pau Reynés ha recollit en el seu llibre "Los zapateros de Lloseta"⁵ una sèrie de dades sobre el naixement de la indústria de la sabata. Es reflecteix en ella la importància que tingué per aquesta indústria l'arribada de l'electricitat el 7 de setembre de 1911. L'electricitat proporcionava una sèrie de millores tècniques, entre altres la possibilitat d'introduir maquinària i l'allargament de la jornada laboral.

Indústries, professions, arts o oficis que s'exercien l'any 1917

NOM	TIPUS
Joan Ramon Coll	Adrogueria
Josep Capó Ramon	Farines tota classe
Bernat Negre Nadal	Adrogueria
Bartomeu Jaume Miquel	Sabater
Jaume Amengual Morro	Fuster
Miquel Ramon Coll	Adrogueria
Antoni Rossell Lleó	Laboratori
Antoni Ramon Jaume	Cafè econòmic
Miquel Bestard Abrines	Taverna
Bartomeu Bennaser Coll	Taverna
Miquel Pons Ferragut	Venedor de ...

FONT: A.M.L.L., "Padrón Municipal. 1917". Catastres i contribucions, 3.30

Distribució dels petits propietaris veïnats segons la seva riquesa rústica i pecuària

RIQUESA EN PESSETES	PROPIETARIS	%
- de 10	100	23,42
de 10 a 24	149	34,89
de 25 a 49	85	19,91
de 50 a 99	62	14,52
de 100 a 199	21	4,92
de 200 a 499	8	1,87
de 500 a 999	2	0,47
TOTAL	427	100

FONT: "Repartimento Individual de la Contribució Rústica y pecuària" de l'any 1919, A.M.L.L., Catastres i Contribucions, 3.33 Elaboració pròpia.

Segons "El Obrero Balear" en data del 4 d'octubre de 1913 -afirma Pau Reynés- el nombre de sabaters a l'illa de Mallorca eren "unos 1000 en Palma, unos 800 en Lluçmajor, unos 700 en Alaró, 500 en Inca y 200 en Lloseta. Hay que tener en cuenta que, por aquellas fechas, nuestra población contaba con 2.100 habitantes".⁶

Si les xifres són reals pensam que el nombre de 200 sabaters a Lloseta és considerable. Des del 1910 funcionaven diferents fàbriques i n'estaven sorgint de noves. Segons les dades de Pau Reynés, des de 1910 funcionaven la fàbrica de Bartomeu Jaume Miquel "Randa" que tenia instal·lada al carrer del Sol. Vicenç Villalonga Villalonga muntà un taller el 1914, i el d'Antoni Ordines Català reanudà l'activitat al carrer Dameto. També inicià la seva activitat un petit taller de Jaume Fiol Pons, amb uns quants obrers. El 1918 es retirà Llorenç Ferragut Abrines.

⁵ REYNÉS, P., "Los zapateros de Lloseta", Inca 1981

⁶ Ibid., 54

**Indústries, professions, arts o oficis
que s'exercien l'any 1919 a Lloseta**

NOM	TIPUS
Bartomeu Jaume Miquel	Taller de calçat
Miquel Llabrés Abrines	Sabater
Jaume Bestard Capó	Adrogueria
Miquel Ramis Medina	Fabrica ciment de 5 forns
Pere J. Ferragut Abrines	-----
Sebast. Ramón Amengual	Ferrer
Joan Ramon Pou	Fuster
Josep Ferragut Villalonga	Fuster
Francisco Ripoll Ramon	Barber
Joan Munar Bestard	Taller de sabates
Guillem Villalonga Catalá	Venedor de farines
Josep Capó Ramon	Conserva fruita
Pere Comas Guardiola	Cafè econòmic
Llorenç Abrines Balle	Molí de pedres
Vicenç Mayol Alberti	Comerciant i especulador
Gabriel Cañellas Ramon	Taller de sabates
Joan Bestard Fiol	Cafè, aiguardents i licors
Bartomeu Bestard Abrines	Cafè, aiguardents i licors
Calixt Ramon Comas	Cafè, aiguardents i licors
Llorenç Bestard Capó	Adrogueria
Miquel Bestard Abrines	Cafè, aiguardents i licors
Pere Comas Guardiola	Cafè, aiguardents i licors
Antoni Horrach Coll	Fuster
Guillem Coll Ramon	Cafè, aiguardents i licors
Francesc Bibiloni Mir	Cafè, aiguardents i licors
Miquel Ramon Bestard	Venedor de torrons

FONT: A.M.LL., "Registro de altas y bajas de la contribución industrial.1919".
Catastres i contribucions, 3.32.

L'any 1920 Juan Munar Bestard, "Pepe" soci privat de Bartomeu Jaume Miquel "Randa", muntà el seu propi taller al carrer Major.

No hem pogut comprovar l'anterior informació degut a que l'autor anterior no cita les fonts. Nosaltres hem consultat les llistes d'altres i baixes del padró industrial per aconseguir la informació.

El 1917 apareix tan sols un sabater: Bartomeu Jaume Miquel "Randa". El 1919 apareix el mateix, a més de Miquel Llabrés Abrines, Joan Munar Bestard i Gabriel Cañellas Ramon⁸. Es a dir, que tenim quatre tallers de sabates, al menys registrades ja que pot ser que hi hagués tallers sense registrar a les llistes fiscals.

La sabata generà una nova font de riquesa, que a la vegada podia generar noves basses de poder al poble, i es regenerasen les antigues, ja sia fusionant-se amb ells o transformant les antigues oligarquies. Procés que pot ser es donàs al període que estudiam.

Per altra part, aquesta nova indústria generà una nova força de treball: els obrers que tenen uns trets diferenciats dels treballadors de la terra i que ben aviat crearen organitzacions solidàries per a lluitar pels seus propis interessos.

En aquest període, com veurem, es produiran importants lluites dirigides pels sindicats.

Apart de la indústria de la sabata poc més a destacar. L'existència d'una fàbrica de ciment amb cinc forns, un molí i els oficis tradicionals: fusters, ferrers. Sorpren la gran abundància de cafès: set en total.

En darrer lloc anomenar a Guillem Villalonga Catalá venedor de farines que tindrà relacions amb el Sindicat Catòlic i Josep Capó Ramón, soci del Sindicat, que té una indústria de conserva de fruita, tasca a la que es dedicarà també el sindicat durant el període de la seva existència

Les diferents forces socials

El control polític en aquest període, a nivell local, és el mateix que la resta de l'illa i de l'estat. S'està visquent el darrers moments de la Restauració, amb un sistema degradat dels torns entre liberals i conservadors en el poder. Aquest sistema estava controlat pels poders oligàrquics locals a través del caciquisme evident als municipis. Als Ajuntaments es veu com la mateixa gent va tornant-se al poder, però quasi sempre la mateixa.

⁷ A.M.LL., "Padrón industrial. 1917". Catastres i contribucions. 3.30

⁸ A.M.LL. "Registro de altas y bajas de la contribución industrial 1919".
Catastres i contribucions 3.32.

Així hem consultat els llibres d'actes municipals⁹ i hem pogut comprovar com els majors o els seus "delegats" són els regidors de l'Ajuntament, i com a propietaris la majoria d'ells són socis del sindicat catòlic.

Mentrestant estan sorgint forces renovadores que intenten canviar aquest panorama. Sorgeixen els sindicats socialistes. Si seguim el seu naixement i les seves activitats comprovarem que estam davant un període conflictiu.

L'any 1919 fou creada l'Agrupació Socialista de Lloseta amb 35 afiliats, fruit de la visita realitzada el mes de maig d'aquell mateix any, per Vicente Barrio, secretari del comitè executiu de l'UGT nacional. El 28 de desembre de 1918 fou presentat el reglament de la societat de sabaters "La Igualdad". El president interí era Bartomeu Ramon i el secretari Guillem Coll, i tenia el 1919, uns 114 afiliats.¹⁰

Sabaters llosetins anys vint

patrons els millorassin els preus de fabricació:

- calçat 1 fina: 5,50 el parell.
- color : 5
- calçat 1 negre: 4,75
- calçat 2º : 4,25
- calçat 3º : 4

i tot el calçat que tengui mitja sola un real més per parell a més de fil per a totes les classes de calçat.

A una llarga carta publicada el primer d'agost de 1919¹³ Andreu Pol fa una crida als treballadors del camp i als obrers perquè s'associassin.

El 8 d'agost de 1919¹⁴ es fa de nou referència als sabaters de Lloseta. Es diu que aquests han obtingut un nou triunf pel poc temps que du l'organització. Han aconseguit l'augment d'una pesseta per parell i a algunes classes 1,50 pessetes.

El dia 22 d'agost de 1919 es reuneixen els delegats de la branca de sabaters de l'illa on

⁹ A.M.LL., "Libro de Actas" (1920-23), 2.5.6., 2.5.7

¹⁰ REYNES, P., "Los zapateros..." p. 29

¹¹ "El Obrero Balear", 18 maig 1919

¹² Ibid., 11 juliol 1919

¹³ Ibid., 1 agost 1919

¹⁴ Ibid., 8 agost 1919

hi assistí la societat llosetina¹⁵.

El dia 1 de maig es celebrava amb gran entusiasme i s'aprovaren una sèrie de peticions entregades a l'Ajuntament entre altres, sobretot, demanant blat argentí i l'abaratament de les subsistències, un millorament de material a l'escola, la supressió de l'escarada, la prohibició del treball a menors de 14 anys i que els joves rebin el valor del seu jornal perquè li puguin donar una bona educació¹⁶. És simptomàtic que entre les peticions prioritàries del sector obrer fos l'adquisició dels aliments mínims per a la pròpia subsistència com és la petició de blat. Tenim notícies de que el blat argentí demanat per l'ajuntament el dia 6 de maig de 1920¹⁷ es realitzà a través de la Federació Catòlica Agrària de Mallorca.

El dia 5 de novembre tenim notícies d'una vaga general dels sabaters a Lloseta. El 25 d'octubre demanaven als patrons un augment de 2 reals, a més demanaven que no s'admetés cap obrer que no estigués afiliat al sindicat. La patronal denegà aquesta darrera petició i els treballadors es posaren en vaga¹⁸.

A la Junta Local de Reformes Socials es comenta el començament d'aquesta vaga. A més, el dia 16 de novembre el batle comunicava una nova vaga contra Bartomeu Jaume, Viuda d'Ordinas i Vicenç Villalonga i demanava la Guàrdia Civil¹⁹.

El 17 de novembre la vaga continuà. Es comunica que la vaga està plantejada per la demanda de 8 hores legals de feina. Es fan reunions de l'assemblea de delegats de la regió de Palma²⁰. Sembla que la vaga durà fins a finals de l'any.

Trobam noves notícies del sindicat el 28 d'abril de 1921 quan Joaquim Bestard de la societat "La Igualdad" demana autorització escrita per a la celebració d'una manifestació a la via pública, el primer de maig, amb un recorregut pels carrers amb una banda de música.

Sembla que durant el 1919 i el 1920 es donen conflictes que degueren afectar a l'activitat econòmica, política i social llosetina, i degueren, per tant, afectar a part dels socis del sindicat. I més si pensam que alguns d'ells eren patrons de tallers de sabates, exerceixen càrrecs a l'ajuntament o exerceixen un control sobre el pensament i la vida social dels llosetins.

Creació del Sindicat Agrícola Catòlic de Lloseta

Ens interessa aquí, posar de manifest la tasca d'aquells capellans que, ja des de començaments del segle XX, havien tractat de dur a terme l'esforç, realitzat a partir de Lleó XIII, per recuperar les classes treballadores. Amb tal motiu s'havien fomentat els Cercles d'Obrers Catòlics, primer, i els sindicats catòlics, després. En el nostre cas, com tendrem oportunitat de veure, no és tant una iniciativa personal, sinó que la creació de la major part dels sindicats agrícoles catòlics fou obra de la Confederació Nacional Catòlica-Agrària. Aquesta necessitava el sosteniment personal d'aglutinació i suport del clergat rural.

L'esperit que alimentava el catolicisme social mallorquí es mostrava molt proper a actituds intransigents, tot anyorant una societat patriarcal, medieval, aplicat, ara, a

¹⁵ Ibid., 22 agost 1919

¹⁶ Ibid., 22 agost de 1919

¹⁷ A.M.LL., "Libro de Actas" (1920-1923), 2.5.7

¹⁸ "El Obrero Balear", 5 novembre 1920

¹⁹ A.M.LL., Diversos, 12.11.1

²⁰ "El Obrero Balear", 17 novembre 1920.

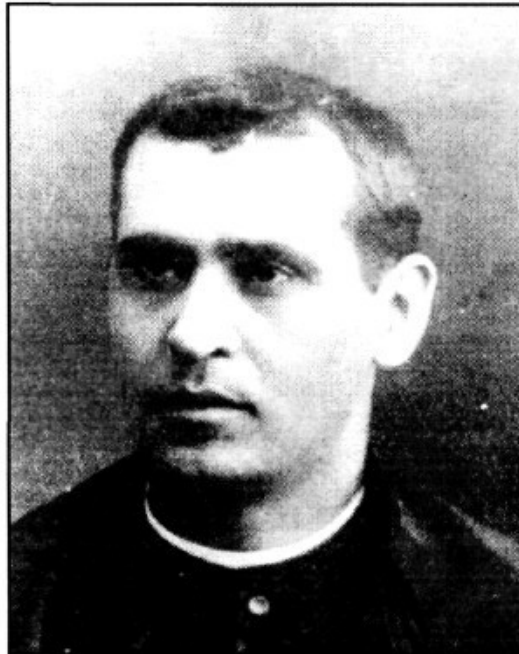
fórmules capaces de contrarestar la influència de les ideologies revolucionàries. Dins la mentalitat clerical, el sindicalisme era una via d'alfabetització rural, per això l'obra del sindicat anava unida a escoles parroquials, nocturnes o diurnes, escoles d'oficis, camps d'experimentació agrícola, conferències, biblioteques populars, etc.

El baix nivell cultural, amb un extens nombre d'analfabets feia inassequible qualsevol intent per minorar l'agricultura, l'escàs nombre de grans propietaris, l'absentisme d'aquests i la tinència de la terra per sectors socials menys rics, i per tant, menys cults i preparats per a la modernització, la dificultat dels transports, contribuïen a mantenir l'estat ancestral de l'agricultura. Els pagesos no tenien cultura ni preparació suficient per emprendre una organització pròpia per enfrontar-se als seus propis problemes.

La propaganda de la CNCA podia trobar capellans sensibilitzats amb el problema agrícola, tal com ens conta R.Frazer, disposats a solidaritzar-se amb la seva causa, encara que fos amb mitjans molt limitats:

"Los campesinos vivían de unas cuantas aceitunas y un mendrugo de pan. Cuando él, Régulo, fue ordenado sacerdote y enviado a una parroquia de Guadalajara en 1918, su primera medida había sido fundar un sindicato agrícola católico para ayudar al campesinado, cuya explotación por parte de los usureros y caciques le llenaba de indignación. La casa donde vivía, con su propia sala de estar, no tardó en convertirse en una especie de casa del pueblo, adonde acudían los campesinos para fumar un pitillo y charlar después de trabajar en los campos."²¹

A Lloseta ens trobam amb una situació semblant a les que acabam de descriure. Es un poble majoritàriament catòlic, clericalitzat, amb poca consciència social per part dels sectors catòlics, i una certa passivitat per part dels pagesos, sobretot tenint en compte que les iniciatives sempre venien de les classes dominants.

El Rector D. Miquel Morey

El Comte d'Aiamans D. Marià Gual de Togores

És probablement per tot això que va caure bé el fet que la iniciativa de fundar un sindicat agrari catòlic no tengués el seu origen entre els propis llosetins, sinó que vengués de fora. Així es presentarà a Lloseta el 18 de maig de 1919. Josep Font i Fargas, que va donar una conferència a la casa del Comte d'Aiamans, per promoure la fundació d'un sindicat. El rector D. Miquel Morey i el Comte D. Marià Gual eren els primers interessats i seran pràcticament els seus sostenidors des de la fundació fins a la seva desaparició.

En aquella primera conferència quedava clar que el sindicat que allà es fundàs tendria

²¹ FRAZER, R., "Recuérdalo tú y recuérdalo a otros", I, Ed. Crítica, Barcelona 1979, p. 91

el suport i l'organització de la CNCA, model únic emprat a tot l'Estat Espanyol, i per la Federació Catòlica Agrària de Mallorca creada amb tal finalitat. La propaganda a la premsa catòlica -com hem vist- encara que probablement no era llegida pels obrers i pagesos, i l'"èxit" arrassador dels propagandistes de la CNCA pels diferents indrets de Mallorca, amb conferències públiques escoltades per molts de pagesos, garantitzaven el suport dels pagesos llosetins.

I així, el 25 de maig es reunien per segona vegada les persones interessades, aquesta vegada a la rectoria. Aquell mateix dia quedava constituïda la Junta Directiva i el Consell de Vigilància del sindicat. Andreu Bonafé Bestard, pagès, seria el President del mateix, el rector Miquel Morey, el conciliari, i D. Antoni Rosell Lleó, metge de la localitat, el President del Consell de Vigilància. La llista de socis fundadors sotasignants de l'entitat, era de 54²².

Amb aquesta organització quedava clar que el sindicat era fruit d'una preocupació de la jerarquia, amb la participació i sosteniment, de les classes dominants, encara que llavors ocupassin els càrrecs també els pagesos.

Els socialistes no estaven disposats a perdre el seu poder i prestigi sobre els obrers, ni sobre els obrers del camp, és lògic que en aquest moment i, per reacció, es preocupassin més que mai de reorganitzar les societats obreres a Lloseta, tal com ja hem vist anteriorment.

Al començament, i per manca de local propi, el sindicat tendria la seu a la rectoria de Lloseta. Les primeres decisions que va prendre el sindicat foren les de sol·licitar l'aprovació davant el Govern Civil (21 de juny de 1919) i la integració a la FCAM (6 de juliol de 1919). Admissió que fou acceptada pocs dies després²³. I el mes de novembre demanava la inscripció en el cens de l'Institut de Reformes Socials²⁴, que també es duia a terme.

Formació del sindicat i posterior desenvolupament

Els socis

Per a comprendre millor el funcionament del sindicat, les seves activitats, el perquè de la seva extinció, hem d'observar la seva pròpia composició. Però, quins eren els socis del sindicat?

Intentarem fer un estudi, el més ample possible, estudi nominal que convertirem en estadístic per a veure les principals activitats econòmiques i polítiques dels individus.

En primer lloc dir que no tots els membres del sindicat són llosetins. Una minoria, 6, de les 197 persones comptabilitzades²⁵, com a membres, a algun moment de l'existència del sindicat, són de Biniamar. El fet s'explica per un acord pres el 9 de maig de

Socis del sindicat distribuïts per professions

Barbers	5
Cabriers	3
Trencadors	3
Capellans	4
Carboners	1
Carnicers	1
Carreters	1
Conductors	3
Comerciants	4
Talladors	1
Empleats	2
Escolans	1
Ferrers	2
Fusters	5
Guardians	1
Jornalers	15
Llauradors	91
Mercaders	4
Metge	1
Mestre	1
Paletes	9
Propietaris	8
Sabaters	25
Secretari	1
Serrador	1

²² A.S.A.C.LL. Actas...

²³ *Ibdi.*, Lligall, doc. 1

²⁴ *Ibid.*, doc. 4

²⁵ A.S.A.C.LL., Actas...

1920: "también se acordó admitir como socios de este sindicato a los vecinos del pueblo de Biniamar que soliciten ser admitidos"²⁶.

Si realitzam un estudi de les professions de les persones que foren socis del sindicat observarem que la majoria, 91, són o tenen per professió, llaurador, terme ambigu, ja que apareix un altre concepte, jornalero, amb 19 persones. Aquests 91 llauradors és difícil veure que visquessin única i exclusivament de les seves petites propietats.

Després dels llauradors, el nombre més gran de persones són sabaters. Hi ha 25 sabaters que ens fa connectar amb els conflictes que es donaven en aquell moment i sospitar que el sindicat era qualque cosa més que un sindicat agrari, i hauria tengut un paper aglutinador de corrents ideològicament conservadores.

Apareixen classificats com a propietaris, 8 persones, suposadament de major riquesa que els escalons més baixos dels petits propietaris que s'englobarien dins la professió de llauradors.

Després d'aquests grans grups la resta es distribuirà entre els més diversos oficis.

Volem fer esment de tres socis conductors o arrendataris de les més grans possessions del terme. Es tracta de Pere Lladó García, arrendatari de s'Estorell, que a la vegada té una riquesa pecuària de 283 pts; de Mateu Salom Rullan, arrendatari del Filicumis amb una riquesa pecuària de 100 pts; i l'arrendatari de Son Cocó, Francesc Villalonga Villalonga. Aquests homes també s'ocupaven dels interessos dels propietaris dels que eren arrendataris.

La distribució dels socis en grups segons la riquesa base del repartiment²⁷ ens presenta un resultat similar a la classificació feta per els contribuents veïns en general:

Riquesa (pts)	num.	%
-10	7	11,47
10-24	15	24,59
25-49	16	26,25
50-99	13	21,31
100-199	6	9,85
200-499	2	3,25
500-999	1	1,63
+ 1000	1	1,63
TOTAL	61	100

El que més podríem destacar serà l'existència d'un soci que té una riquesa superior a 1000 pts, i que hi ha més propietaris, 50, que tenen una riquesa inferior a 50 pts; mentre que els que tenen una riquesa superior a 100 pts, sols són 10.

Hem pogut comprovar en certa manera l'afirmació de J.M. Burrieza:

*"las actividades comerciales, artesanales y servicios son absorbidas por la oligarquía propietaria; los apellidos que fundan y dirigen el sindicato agrícola son los mismos, salvo alguna excepción, que controlan abacerías, cafés, carnicerías, sastrerías, tejidos, zapaterías, vinos, harinas..."*²⁸

Així trobam 11 membres del sindicat que són propietaris d'algun tipus d'indústria entre elles la de sabates, conserva de fruita i els cafès²⁹.

Només ens falta parlar del control polític. Les relacions dels càrrecs polítics locals amb el sindicat se'ns presenta clar quan comprovam que hi ha 17 persones membres del

²⁶ Ibid.

²⁷ A.M.LL., Catastres i Contribucions. Repartimiento... 3.33

²⁸ BURRIEZA, J.M., "Fracaso... p. 244

²⁹ Cfr. QUADRE: indústria...

sindicat que foren regidors de l'ajuntament en els diferents anys que van des d'agost de 1918 a octubre de 1923, entre elles Guillem Santandreu Rigo, batle, el febrer de 1919 i al període començat l'abril de 1920. Per això no ens estranya, després de conèixer aquesta relació, si a l'hora de comprar el blat argentí, l'Ajuntament ho fa a través del sindicat catòlic.

Aquesta vinculació dels membres del sindicat amb les institucions també es produeix en la formació de la Junta local de Reformes socials de 1919³⁰, de la qual 9 dels membres que la formen, 6 són socis del sindicat: els 3 vocals "natos", el batle, el capellà i el metge, i els 3 vocals patrons: Bartomeu Jaume Miquel, Pau Villalonga Gomila i Vicenç Villalonga Villalonga.

No ens hem d'oblidar, tampoc, del camp cultural. 4 dels socis del sindicat són capellans. Un d'ells, Miquel Morey, rector de Lloseta i conciliari del sindicat, en realitat actuarà en moltes d'ocasions com a administrador del sindicat, ja que és qui realitza gran part de les transaccions de caire econòmic.³¹

I, per acabar, aquest capítol, només subratllar que els càrrecs del sindicat estan en mans d'aquests homes que controlen i influeixen a tots els abans esmentats caps de la societat llosetina.

Guillem Santandreu, batle de Lloseta aquells anys

Tasques concretes del sindicat

La Cooperativa

Una de les tasques concretes que el SAC de Lloseta es va proposar des del seu inici fou la creació d'una cooperativa, que era, a la vegada, una de les promeses principals, per les quals s'havia fundat el sindicat. Havia de servir especialment per a la compra-venta de tot el que els pagesos necessitaven econòmicament i tècnicament per a millorar l'agricultura.

La cooperativa es va encarregar, des de l'inici, també, de la fabricació de "pulpa" d'albercoc, però tractant-se aquesta d'una tasca concreta, que va aglutinar moltes forces, hem cregut adient separar la cooperativa com a magatzem que proporcionava uns beneficis al sindicat i als socis, i la producció d'albercoc que veurem a l'apartat següent.

Seguint el procés de compra-venta de la cooperativa podríem fer un estudi de les mercaderies de primera necessitat, dels seus preus i de la crisi que el poble va patir entorn als anys 20.

El primer any el sindicat va funcionar probablement entre la rectoria i la casa del comte d'Aiamans, fins que el 9 de maig de 1920 els socis del sindicat acordaran cercar un magatzem més apropiat. El soci Miquel Coll Coll, pagès, va oferir una casa que tenia al carrer de Sant Llorenç. Aquesta proposta fou aprovada, i a partir d'aquest moment Miquel

³⁰ A.M.LL., Diversos, 12.11.1

³¹ Miquel Morey Fluxà: Nascut a Santa Margalida el 1871, ordenat sacerdot el 1897. Vicari de Fornalutx per espai de vuit anys, després passà a ser rector de Lloseta, quan aquesta es va constituir parròquia el 1913. Fou rector de Lloseta fins a la seva mort, el primer de gener de 1926.

Coll serà el bidell de la cooperativa³².

Les compres i ventes de la cooperativa del sindicat s'havien de fer d'acord amb la FCAM, segons les demandes del socis. Aquests havien de demanar amb antelació l'especia i la quantitat del que volien comprar:

*"al importe total de cada compra se añadirá el 1 por 100 que quedará a favor de la asociación para constitución y aumento del capital social"*³³

Amb aquests beneficis la cooperativa podia pagar les despeses originades per la mateixa cooperativa. Miquel Coll l'encarregat del magatzem cobrava els primers mesos a raó de 25 pts., al mes, per la seva feina, jornal que a finals d'any va augmentar a 30 pts. mensuals. Juntament amb aquestes despeses són importants els transports de les mercaderies, viatges a Ciutat i el material adient que es necessitava al magatzem: balances, bàscules, pales, etc.³⁴

Després del que acabam de dir es pot entreveure quina era la tasca de la cooperativa. Els comptes del sindicat i la cooperativa estan fets conjuntament, per això resulta difícil el desllindar els ingressos i les despeses amb un cert rigor. La cooperativa bàsicament es va dedicar a la compra-venta dels productes que els pagesos li encarregaven: abonaments, farina, faves, blat, arròs, sal, segó, sabó, petroli, etc.

La seva durada, com veurem, fou tan sols de dos anys: 1920-1921, i dels dos el que podem afirmar que va ser realment important és el primer. Les gestions que es van realitzar durant el 1919 són insignificants, i de les de 1922 ja no en parlen els llibres de comptes.

El cooperativisme deixava als pagesos continuar pervivint amb una agricultura de caire familiar i minifundista, no s'anul·laven les formes tradicionals, sinó que els servia de suport i els ajudava a racionalitzar la seva producció i donar-li un caire més comercial.

D'aquestes dades es desprèn que l'únic any un tant significatiu va ser el 1920. Any que com veurem en el pròxim capítol va ser deficitari en la fabricació de "pulpa". Per això les

Productes gestionats per la cooperativa

TIPUS	QUILOS
Adobs	25225
Farina	19927
Blat	8640
Segó	5604
Arròs	3926
Blat de les Indies	3337
Faves	2496
Arena	1540
Sal	1500
Sabó	1250
Carburo	803
Fideus	177
Remolatxa	160
Varis	1891
TOTAL	76476

FONT: A.S.A.C.LL., "Libro auxiliar del sindicato y cooperativa de Lloseta"

Balanç de la Cooperativa 1919-1922

ANY	INGRESSOS	DESPESES
1919	1565,2	1585,15
1920	37880,87	28304,3
1921	11922,44	11994,42

FONT: A.S.A.C.LL., "Libro auxiliar del sindicato y cooperativa de Lloseta".

ganàncies de la cooperativa i els préstecs de la Caixa Rural lograren donar suport a l'intent de comercialització dels productes agrícoles.

Els pagesos havien de ser doblement beneficiats d'aquesta cooperativa. Per una part compraven els productes abaratats, i en segon lloc si la cooperativa gestionava ventes a tercers, com és el cas de la venta de blat argentí, gestionada conjuntament amb

³² A.S.A.C.LL., "Libro de Actas..."

³³ Estatutos del Sindicato Agrícola Católico de Campanet, art. 83, p.24

³⁴ A.S.A.C.LL., Libro auxiliar del sindicato y cooperativa de Lloseta.

l'Ajuntament, els beneficis d'aquesta venda també es repartien igualitàriament entre els socis.

Suposam, en aquest primer moment, que el fracàs de la cooperativa fou degut substancialment al problema de la "pulpa". No podem fer un balanç comparatiu respecte a les dades donades anteriorment. Creim que les xifres en kilos, especialment l'any 1920 són considerables. Però per donar-les un poc de suport hauríem de tenir més elements de judici.

La fabricació de "pulpa" d'albercoc.

Aquesta fou una de les tasques més importants realitzades pel sindicat durant el període que mantingué la seva activitat. La fabricació de conserves d'albercoc fou una de les activitats més esteses entre els sindicats agraris catòlics que fou recolzada per la federació. Així ho posava de relleu una circular de la federació enviada dia 13 de setembre de 1921: *"Una de las principales explotaciones en que desde un principio pusieron el mayor entusiasmo nuestros sindicatos, fue la preparación de la pulpa de albaricoque. Y la federación apoyó su iniciativa; prestando a tan laudable proyecto su generosa adhesión"*³⁵.

La federació aporta una sèrie de normes per a la fabricació i a través d'ella s'aconseguien els materials necessaris per a l'elaboració com pots, material per a soldar, etiquetes i després s'intenta comercialitzar el producte a través d'ella. Però aquest sistema no va funcionar tal com es pretenia i pels documents estudiats es pot deduir que no donà els resultats esperats.

Intentarem aquí entreveure el procés de formació i desenvolupament d'aquestes activitats i els principals motius del seu fracàs.

Les primeres notícies sobre la fabricació de la "pulpa" del sindicat es donen dia 18 d'abril de 1920, quan es troben reunits els socis del sindicat el lloc de costum en sessió ordinària i s'acorda, pels socis assistents, anomenar al soci Miquel Fiol Pons per a fabricar 1300 quintars d'albercocs, obligant-lo a complir les regles sobre la fabricació de la "pulpa" que ha donat la federació i demanar a n'aquesta 13.000 pots per empotar els albercocs.³⁶

El dia 9 de maig de 1920 a una nova reunió del sindicat s'acorda demanar a la federació 117 Kg. d'estany anomenat "soldadura compuesto" per a soldar 13.000 pots de popa.³⁷

Sabem que es realitzen accions entre els socis que vulguin participar a la fabricació de les conserves. Es realitzen 1616 accions que costen 10 pessetes cada una amb lo que es coneixen 11.190 pts. A més hi ha socis que participen aportant albercocs. Són 712 accions que suposen unes 7.120 pts. En total les accions per a l'elaboració suposen un total de 23.310 pessetes.

Sequer d'albercocs a Cas Comte

³⁵ A.S.A.C.LL. "Carta de la FCAM al sindicat de Lloseta. Palma 13 de set. de 1921. Lligall nº 21.

³⁶ A.S.A.C.LL. "Libro de actas del Sindicato Agrario Católico de Lloseta. 1919-1923". Llibre nº 1, pp. 5

³⁷ A.S.A.C.LL. "Libro de actas...". Llibre nº 1, pp. 6

**RESUM GENERAL DE L'ELABORACIÓ DE LA
"PULPA" D'ALBERCOC DEL SINDIOCAT L'ANY 1920.**

Total d'albercocs dels socis	1.061,89 quintars
Total albercocs comprats	975,80
Total elaborats	2.037,69 quintars
Despeses d'elaboració	
Per instal·lació de la fàbrica	1.062,69 Pts.
Compra de 975,80 quintars d'albercocs	5.130,45 "
Import de les comissions	625,87 "
Fusta de 500 caixes	850,00 "
Clavar caixes	175,00 "
Fabricació, jornals i altres agat a compte dels pots	5.374,87 "
	4.500,85 "
Total despeses d'elaboració	17.718,85 Pts.
Despeses Pots	
15.000 pots i transport	18.172,74 Pts.
1 % comissió del sindicat	181,72 "
Total despeses dels pots	18.354,46
Entrega a la federació a compte	4.500
Es deu a la federació	13.854,46
Menys la comissió del sindicat	181,72
Es deu a la federació	13.672,74 Pts.
Producció	
Pots elaborats: dolços	6.384 Pots
Comuns	8.378 "
TOTAL	14.762 Pots

Al resum de l'elaboració de la "pulpa" d'albercoc del sindicat l'any 1920 podem observar la producció total³⁸. Es fabriquen 2.037 quintars d'albercocs. D'aquests eren dels socis 1.061,89 quintars i el reste 975,80 quintars eren comprats.

Es fabricaren un total de 14.762 pots. D'ells 6.384 eren albercocs dolços i 8.378 pots d'albercocs comuns. Això suposà un total de 1.476 caixes i 2 pots sobrants. Dels 15.000 pots que es demanaren a la federació, i no els 13.000 acordats i abans esmentats, sobraren 238 pots.

La producció d'aquests albercocs suposà una sèrie de despeses que podríem dividir en dos grups. Per una part despeses d'elaboració (instal·lació de la fàbrica, compra d'albercocs, caixes, jornals...) que suposen un total de 17.718,85 pts. Per altre part les

³⁸ A.S.A.C.LL. "Resum general de l'elaboració de la "pulpa" d'albercoc".
Lligall n° 10.

Entrades de "pulpa" del sindicat del juliol de 1920 al 31 de desembre del mateix any

DATA	RAÓ	TÉ
30 juliol	Sobrant de les accions "pulpa"	3.000,--
31 octubre	Préstec de la "Caja Rural"	3.995,--
31 octubre	Sobrants de l'acció i venda de pinyol d'albercoc	1.500,--
31 desembre	Préstec de la "Caja Rural"	281,1
31 desembre	1619 accions a 10 ptes. dels socis a la fabricació de "pulpa"	16.190,--
31 desembre	Venda de 105,28 hectolitres de pinyols de 2037,68 quintars d'albercocs fabricats	1207
	TOTAL	26494,95

FONT: A.S.A.C.LL., Llibre nº 7 "Mayor: Sindicato Agrícola Católico. Lloseta 1920-1921". pp.5

Sortides de la "pulpa" del Sindicat el 2 de juliol i el 31 de desembre de 1920

DATA	RAÓ	DEURE
2 juliol	15000 pots, 15000 tapadores i 150 kg. soldadura	18172,74
31 desembre	Fabricació de 2037,69 quintars d'albercocs, 500 caixes i despeses de conservació de la "pulpa"	13218,85
31 desembre	Sobres de les accions entregades a compte dels pots	4.500,--
	TOTAL	35891,59

FONT: A.S.A.C.LL., Llibre nº 7 "Mayor: Sindicato Agrícola Católico. Lloseta 1920-1921". pp4

Balanç de comprovació, segons el Llibre Major del Sindicat, de la "pulpa" del Sindicat en pessetes.

DATA	SUMES DEL MAJOR		SALDO DEL MAJOR	
	Deure	Te	Deure	Té
31 des. 1920	35.891,59	26.494,95	9.386,64	-----
31 març 1921	10.660,49	3.263,85	7.396,64	-----
30 juny 1921	7.396,64	-----	7396,64	-----
31 des. 1921	13.828,73	5.704,--	8.124,73	-----

FONT: A.S.A.C.LL. Notes. "Cuentas del Sindicato de Lloseta, 1920". Llibre nº 4. Pp. 3, 5, 6.

personatge fins al moment controlador de molts aspectes de la vida i economia del poble. Pot ésser que tengués accions de la "pulpa", lo que si sembla clar és la seva vinculació amb el sindicat.

despeses dels 15.000 pots demanats a la federació que suposen unes 18.354,46 pts. Per aquest concepte se li deu a la federació, després de donar una quantitat a compte, unes 13.672,74 pts.

Si comparem les entrades i les sortides del sindicat referides a la "pulpa" al període que va des de juliol de 1920 al 31 de desembre del mateix any comprovarem que les despeses són superiors a les entrades. Les principals entrades són degudes a les accions dels socis, préstecs de la "Caja Rural" del propi sindicat i una petita partida per la venda de 105,28 hectolitres de pinyols de 2.037,68 quintars d'albercoc fabricats. Les despeses són les ja esmentades al resum general. Per tant, després de fer la diferència ens trobam:

DEU: 35.891,59 pts.
TE: 26.494,95 pts.
SALDO (deu): 9.396,64 pts.

Així a principis de 1921 sembla que el sindicat es troba amb una gran quantitat de conserva elaborada i la comercialització no sembla clara. Hi ha poques notícies de que es comercialitzin, tan sols alguna petita referència.

El 13 de gener de 1921 tenia la notícia d'una carta de la FCAM on es comunica al sindicat que han liquidat algunes mostres de "pulpa" que havia remès el sindicat de Lloseta el darrer mes de juliol i li abonem lo que li correspon a 1 caixa liquidada. La comissió que es reserven és de 1%. Per 1 caixa liquidada rebé el sindicat 33,80 pts.³⁹

Suposam que la federació tenia dificultats per a la comercialització de la conserva, dificultats reflectides a la circular 31 de la FCAM que després esmentarem. Per tant sembla que el sindicat cerqui altres vies de comercialització a l'extranger. Les gestions es realitzen a través del Comte d'Aiamans principal propietari del municipi i

³⁹ A.S.A.C.LL., nº 11 "Carta de la FCAM al sindicat, Palma 13 de gener 1921"

Així dia 20 de juliol Rafel Mª de Oliva de Barcelona envia una carta al Comte d'Aiamans on li comunica que ha fet gestions sobre la venda de 1.400 caixes de polpa i tots els seus corresponents d'Alemanya contesten en el sentit de que cap casa compra avui contra entrega de mercancia d'Espanya, que el que poden fer es posar un crèdit confirmat a un banc d'Hamburg per a que pagui contra coneixements una vegada reconeguda la mercancia, ja que no coneixien al venedor. Li diu que si els seus amics estan conformes en embarcar amb comanda ferma al preu aproximat de 32 pts. creu que podrà vendre les caixes.⁴⁰

Recepció d'albercocs a Ca'n Capó

El 2 d'agost escriu de nou Rafel Mª de Oliva, aquesta vegada al conciliari del sindicat. Li comunica que ha rebut la seva carta de 25 de juliol amb referència a les 1.400 caixes de polpa. Els intenta convèncer de que l'operació és segura i d'absoluta confiança. Els enumera els productes que poden interessar a Alemanya: figues, bessó, bessó d'albercoc, oli d'oliva i demana que li comuniquin preu.⁴¹

Els envia una còpia de la carta que ell ha enviat cap Hamburg i Bremen el dia 9 d'agost de 1921 on es notifica que s'envia la "pulpa" i es demana que es vinguin 100 caixes perquè té interès en que es conegui al productor.

S'envia llavors una comissió per intentar aclarir aquesta operació. Un dels enviats és Miquel Coll que dia 13 d'agost presenta factura de les despeses del viatge.⁴²

El dia 31 d'agost Rafel Mª de Oliva es comunica que du una comanda de 50 tonelades (1.000) caixes de "pulpa" d'albercoc amb la condició de pagament amb crèdit confirmat pel Deutsche Bank de Bremen, contra entrega de coneixement d'embarcament i demana si els interessa.⁴³

Pareix que no es posaven d'acord. Per una part la gent del sindicat no tenia massa confiança amb el sistema d'operació amb un lloc tan allunyat i, a més, el preu que li proposen sembla baix ja que trobam una nova carta de dia 5 de setembre de Rafel Mª de Oliva al conciliari Miquel Morey on comunica que ha rebut la carta del sindicat comunicant el preu de 35 pts. contra l'oferta que ell li havia fet d'acord amb el Comte que era de 32 pts. Les diu que la competència ho fa més barat i li sabria greu perdre aquell bon client per 1.000 caixes. Demana que li telegrafiïn si estan d'acord. Una carta del 9 de setembre de 1921 des de Barcelona ens fa creure que els socis del sindicat mantingueren la proposta de 35 pts. ja que Rafel Mª de Oliva diu que el telegrama de Mallorca havia arribat tard i ell ja havia donat preu, però enviaria un altre telegrama canviant el preu.⁴⁴

La darrera notícia aconseguida sobre aquesta operació és una carta del 10 de setembre de 1921 on l'intermediari de Barcelona parla de les caixes de "pulpa" que s'han d'exportar a Alemanya. Demana als socis del sindicat si estan conformes en vendre afegint el cost del

⁴⁰ A.S.A.C.Ll. lligall n° 14

⁴¹ A.S.A.C.Ll. lligall, n° 15

⁴² A.S.A.C.Ll. lligall, n° 16

⁴³ A.S.A.C.Ll. lligall, n° 17

⁴⁴ A.S.A.C.Ll lligall, n° 18,19.

nolietjament i l'assegurança mitjançant la sucursal del Deutsche Bank, per fer el giro.⁴⁵

Res més sabem d'aquesta operació. No tenim altre referència ni als llibres de comptes

Entrades en relació a la "pulpa" del Sindicat de 1921

DATA	RAÓ	TÉ
27 març	Préstec "Caja Rural" per compte dels pots del sindicat	3263,85
28 agost	Préstec "Caja Rural"	1095,3
28 agost	Préstec "Caja Rural"	217,5
28 agost	Import d'uns quants pots venuts	32,28
31 desembre	Import de 45 caixes venudes per la Federació	575,57
31 desembre	Caixa Rural, interès del préstec fins avui	519,5
	TOTAL	5.704,--

FONT: A.S.A.C.LL., "Mayor. Sindicato Agrícola Católico. Lloseta. 1920-21". Llibre nº 7, pp 5.

Sortides en relació a la "Pulpa" del Sindicat a l'any 1921

DATA	RAÓ	DEURE
1 gener	Saldo any anterior	9396,64
27 març	A caixa per conservació "pulpa"	263,85
27 març	500 caixes Manacor	1.000,--
28 agost	500 caixes de Manacor i transport	1095,3
28 agost	Despeses de la comissió que anà a Barcelona	217,5
28 agost	Llenya a Josep Ferragut i telegrama a Barcelona	32,28
31 desembre	Despeses 45 caixes venudes per la Federació	293,1
31 desembre	Interessos a la Federació del capital deixat	1010,56
31 desembre	Interessos "Caja Rural"	519,5
	TOTAL	13828,73

FONT: A.S.A.C.LL., "Mayor. Sindicato Agrícola Católico. Lloseta 1920-21". Llibre nº 7, pp. 4

ni altre documentació. Pot ésser no es dugués a terme perquè semblava una operació arriscada als socis. Els ingressos del negoci no figuren als comptes.

Per altre banda continuen els intents de comercialització a través de la federació. A una circular de 13 de setembre de 1921 als sindicats s'exposa que malgrat els seus desitjos i les relacions amb el mercat exterior, poca cosa s'ha aconseguit, ja que els productes d'aquestes illes estan desprestigiats. Comunica però que després de la seva insistència algunes cases estan disposades a interessar-se pels seus productes. Comunica les impressions que s'han tret de la Junta General de dia 10. Entre altres que seria necessari que totes les vendes dels sindicats es fessin a través de la FCAM, que cada sindicat enviés el número de caixes que tenguessin disponibles i que hauria necessitat de vendre a preu més baix per a fer-se amb clients.⁴⁶

A través de la federació s'aconseguien vendre 45 caixes que suposen unes 575,57 pts. i que s'ingressaren al sindicat el 31 de desembre de 1921.

Si feim el balanç de 1921 ens trobam de nou un saldo negatiu als comptes de la "pulpa" del sindicat. Les entrades provenen dels préstec de la "Caixa Rural" i només l'ingrés de les 45 caixes venudes per la federació mentre que les despeses augmenten amb caixes, viatge a Barcelona, interessos pagats a la federació i pels préstecs a la caixa rural.

DEU: 13.828,73 pts.
TE: 5.704,00 pts.
SALDO (deu): 8.124,73 pts.

Pel que fa a 1922 hi ha poca documentació: una factura del fuster Joan Ramon de diferents factures per a fabricar caixes,⁴⁷ una de la FCAM que

⁴⁵ A.S.A.C.LL. lligall, nº 20

⁴⁶ A.S.A.C.LL. "Carta de FCAM al sindicat de Lloseta. Palma 13 setembre 1921" Lligall nº 21

⁴⁷ A.S.A.C.LL. lligall nº 29

envia 3.000 etiquetes de "pulpa Alhar" del 14 de març de 1922⁴⁸ i un compte de la venda de 5 caixes de "pulpa" d'albercoc de dia 8 d'agost de 1922 que s'envien cap a Barcelona. El total de les despeses d'aquestes 5 caixes venudes suma 16,40 que es descompten de les 100 pts que s'extreu de les 5 caixes a 20 pts. cada una, suposant un total de 83,60 pts.⁴⁹, aquestes podrien ésser factures de les despeses de l'any anterior o relacionades amb l'intent de liquidar la "pulpa" que sobrà de 1920.

Balanç de comprovació, segons el llibre major de la "Caja Rural" referit a la "pulpa" del Sindicat

DATA	SUMES DEL MAJOR		SALDO DEL MAJOR	
	Deure	Té	Deure	Té
31 desem. 1920	4.276,10	----	4.276,10	----
31 desem. 1921	8.852,75	----	8.852,75	----
31 desem. 1922	9.500,75	----	9.500,75	----

FONT: A. S. A. C. LL., "Notas. Cuentas del Sindicato de Lloseta". Llibre n° 4 pp. 3, 6, 7.

Balanç de comprovació de la "Pulpa" del Sindicat a la "Caja Rural" dels interessos

DATA	SUMES DEL MAJOR		SALDO DEL MAJOR	
	Deure	Té	Deure	Té
Novembre i Desembre 1920	37,90	----	37,90	----
30 desem. 1922	1.068,65	----	1.068,65	----

FONT: A. S. A. C. LL., "Notas. Cuentas del sindicato de Lloseta". Llibre n° 4. pp. 4

Balanç de comprovació, segons el llibre Major del Sindicat de la "pulpa" de Llorenç Reus

DATA	SUMES DEL MAJOR		SALDO DEL MAJOR	
	Deure	Té	Deure	Té
31 desem. 1920	3.632,47	----	3.632,47	----
31 març 1921	3.632,47	----	3.632,47	----
30 juny 1921	3.632,47	----	3.632,47	----
31 desem. 1921	3.977,47	----	3.977,47	----

FONT: A. S. A. C. LL., "Notas. Cuentas del Sindicato de Lloseta". Llibre n° 4 pp. 3, 5, 6.

⁴⁸ A.S.A.C.Ll. lligall n° 22

⁴⁹ A.S.A.C.Ll. lligall n° 25

⁵⁰ A.S.A.C.Ll. "Libro de actas..." Llibre n° 1, pp. 9

⁵¹ A.S.A.C.Ll. lligall n° 31

⁵² A.S.A.C.Ll. "libro de actas..." Llibre n° 1, pp. 10

Pel que podem constatar al sindicat li havien quedat restes de la "pulpa" de 1920. Dia 22 de juny de 1922 es reuní la Junta directiva del sindicat i la de vigilància. Es tractà de la venda de la "pulpa" que tenia el sindicat des de l'any 1920 i s'acordà concedir facultats àmplies al senyor president i al conciliari per a vendre la "pulpa" que tenia el sindicat al millor preu que es pogués i expressaven la seva conformitat en tot el que fessin dits senyors, referent a dita venda. A més es convenir vendre, al preu corrent, tots els pots sobrants que existien al sindicat.⁵⁰

El 28 de febrer de 1923 trobam una factura de l'agència de Jaume Bestard Capó per 52 caixes de "pulpa" duites al port. La factura puja 30,50 pts.⁵¹ Pot ésser fos el darrer que quedava de la conserva de 1920.

El 16 de maig de 1923 es reuniren la junta directiva i la de vigilància i el senyor president donà compte dels resultats de la venda de la "pulpa" del sindicat feta el mes d'abril passat⁵².

El dia 10 de juny de 1923 es reuní al lloc de costum, prèviament avisada, la Junta directiva del sindicat que acordà passar a cada soci "pulpero" el següent avís: *"hecha la liquidación de la pulpa que fabricó el sindicato el año 1920 se insta a V. como accionista de la misma, para examinar los libros y enterarse de su resultado en la casa rectoria, durante los dias 19, 20 y 21 del corriente de 8 a 9 horas de la noche. Lloseta 17 de Junio de*

1923".⁵³

Aquesta es la darrera acta que consta al llibre d'actes del sindicat. Ens podem plantejar si les dificultats per a la venda de l'albercoc fabricat a 1920 contribuï, juntament amb els deutes i altres problemes a la desaparició del sindicat.

La difícil comercialització a l'extranger, tal volta per la mala qualitat del producte o de la seva elaboració, o els entrebancs econòmics en que es veren sotmesos per a la fabricació i l'exportació, feren inviàbles aquesta activitat.

Al balanç de comprovació del Llibre major de la "Caixa Rural" es pot veure les dificultats en que es trobà aquesta producció. L'any 1920 es veu un deute amb la "Caixa Rural" de 4.276,10 pessetes que passen l'any 1922 a 9.500,75. Aquests deutes són fruit de nombrosos préstecs realitzats per la "Caixa Rural" a la "pulpa" del Sindicat. Els interessos que per aquests havien de fer l'any 1920 eren de 37,90 i a l'any 1922 ja pujaven a 1.068,65 pts.

En resum, pareix que la dificultat més grossa en que es troba aquesta fabricació fou la comercialització ja sia a través de la federació que no pogué donar sortida als productes dels sindicats o a través d'altres vies. Això suposà la necessitat de demanar préstecs per a fer front a les nombroses despeses.

Per acabar aquest apartat només ressaltar que altres socis del sindicat realitzaren pel seu compte conserves d'albercoc. És el cas de Llorenç Reus. Aquest el dia 27 de maig de 1920 rebé 3.000 pots, 3.000 tapadores i 30 kg. de soldadura per a "pulpa" a través del sindicat. Li costà 3.632,47. No la paga aquest any i la quantitat apareix augmentada pels interessos per desembre de 1921. Devia al sindicat: 3.977,47 pts.

La Caixa Rural

Quan ja feia més d'un any que funcionava el Sindicat, els mateixos socis, dia primer d'agost de 1920, varen decidir la fundació de la Caixa Rural, que quedava instal·lada a la casa del Comte d'Aiamans.⁵⁴

El Pare Cerdà, dia 26 de setembre, donava una conferència a Lloseta sobre els beneficis de la caixa rural, i amb aquest acte es donava per inaugurada la Caixa Rural de Lloseta. El seu domicili social era el pis del Comte, en el carrer de l'Església número 11, a l'edifici que avui és

BALANÇOS DE LA CAIXA RURAL 1920-1923

■ Balanç Caixa Rural 1920 (4 octubre - 31 desembre)

	Ingressos	Sortides
Caixa rural	6.911,40	7.866,35
Imponents	2.001,25	350,00
Préstecs		1.900,00
Depòsits	5.859,50	
"Pulpa"	4.276,10	
Material	5,60	382,50
Gastes generals		2,80
TOTAL	14.777,75	14.777,75

■ Balanç 1921

	Ingressos	Sortides
Caixa Rural	13.373,92	14.325,76
Imponents	3.278,39	1.839,67
Préstecs	3.818,54	6.933,54
Depòsits	14.033,10	2.045,60
"Pulpa"		8.852,75
Material	5,70	376,90
Gastes generals	7,30	
Interessos	136,04	264,17
TOTAL	34.645,69	34.645,69

■ Balanç 1922

	Ingressos	Sortides
Caixa rural	7.873,20	7.874,94
Imponents	2.055,22	905,22
Préstecs	750,00	5.370,00
Depòsits	7.272,50	3.565,00
"Pulpa"		9.500,75
Material	5,15	371,20
Gastes generals		7,30
Interessos	266,45	628,33
TOTAL:	28.222,52	28.222,52

Dia 30 de desembre el sindicat devia 1.069 pts. d'interessos per la qüestió de la "pulpa".

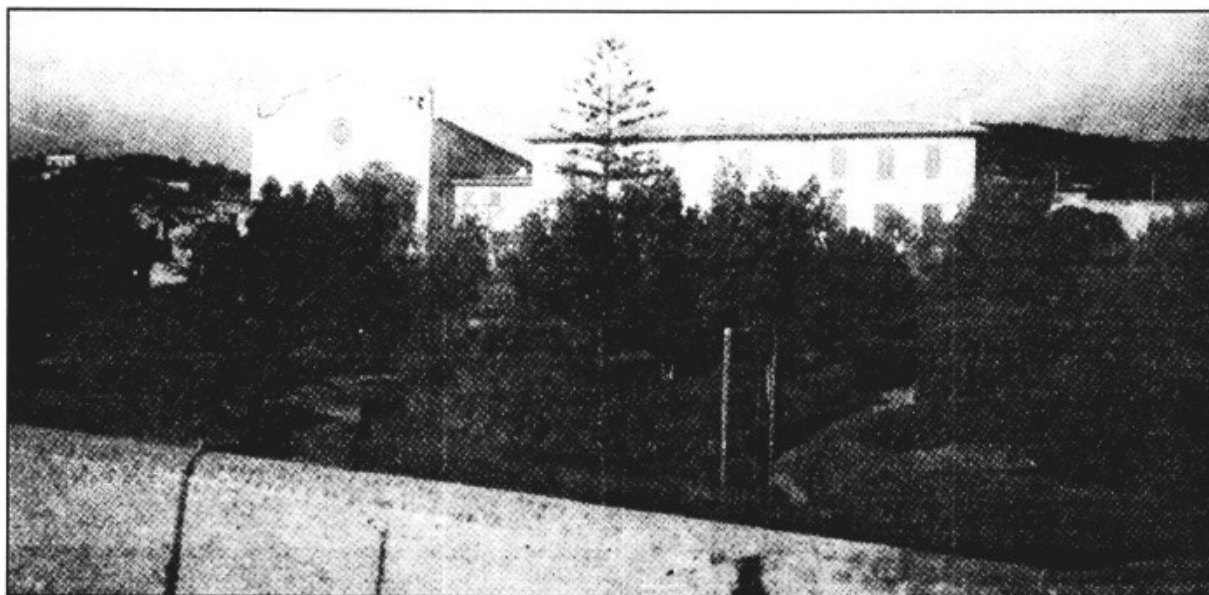
FONT: A. S. A. C. LL., "Notas. Cuentas del Sindicato de Lloseta".

⁵³ A.S.C.C.Ll. "Libro de actas..." Llibre nº 1, pp. 10.

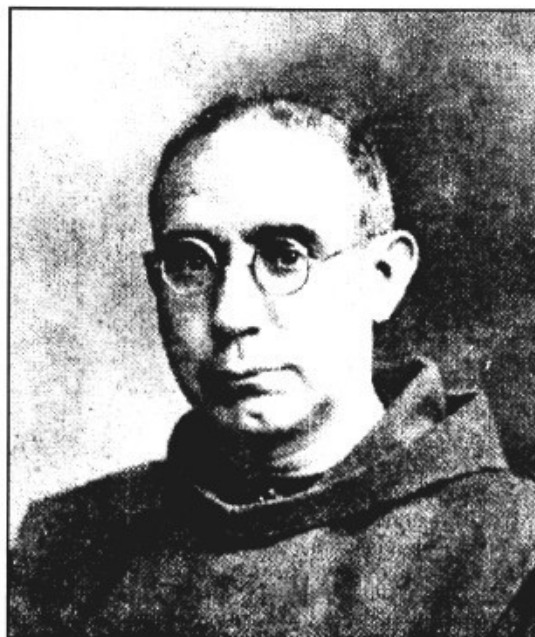
⁵⁴ A.S.A.C.Ll., Libro de actas... f.7

conegut per Celler de Sa Plaça⁵⁵. El sindicat pagava al comte un lloguer de 25 pts.⁵⁶ Aquest local havia de ser, també, a partir d'ara, el local social del sindicat. Amb tal motiu es va acondicionar decentment. Primer amb la instal·lació del fluid elèctric⁵⁷, i després acomodant-lo per tal motiu.

Casal del Comte d'Aiamans a on es feren les primeres reunions per a la creació del Sindicat i Caixa Rural

El P. Pere Joan Cerdà Colom, T.O.R., propagador de les orientacions del Papa Lleó XIII, en matèria social.

⁵⁵ REYNES, Pau. "Nosaltres els Llosetins". s.p.

⁵⁶ A.S.A.C.Ll., Libro Auxiliar

⁵⁷ A.S.A.C.Ll., Lligall documents 8 i 9.

SINDICATO AGRÍCOLA Y CAJA RURAL DE LLOSETA	REGIBO DE DEPÓSITO CON INTERÉS PAGADERO CON AVISO PREVIO DE DÍAS
N.º ..... Pesetas ..... D. .... deposita en esta Caja en el día de hoy la cantidad de ..... por el plazo de ..... días, al interés del ..... por ciento anual. Lloseta de ..... de 19 .... El Cajero,	Este documento es transmisible por endosa y la Sociedad no responde de la legítimidad de la firma de los en- dorsantes. D. .... Las depositadas hoy en la Caja Rural Sindicato Agrícola de Lloseta la cantidad de .... que le será de- vuelta según consta de ..... días con los intereses devengados a razón de por ciento anual, a partir de la reclamación y librase en la Caja fondos suficientes para atender a la devolución, conforme a lo dispuesto en el art. 1.º de los Estatutos de la Sociedad. Lloseta de ..... de 19 .... El Presidente del Consejo, ... El Cajero, ...
Cancelado a ..... de ..... de 19 .... El Cajero,	

Rebut per a depòsit amb interès de la Caixa Rural de Lloseta

La missió de la Caixa Rural era oferir préstecs per a la fabricació de "pulpa" d'albercoc i potenciar que la cooperativa pogués realitzar les seves compres, a més de fer préstecs als socis. Precisament des de la seva fundació s'havia aprovat quins havien de ser els interessos que podia oferir la Caixa: "día treinta de septiembre del corriente /1920/... se reunió para fijar el interés que debía regir en la caja rural de dicho sindicato,

El metge Antoni Rosell, president del Consell de Vigilància del Sindicat i jutge de Lloseta entre 1918-1930.

quedando tasado por unanimidad de dicha junta el interés de dos y medio por ciento en las libretas, en las imposiciones el tres por ciento si son para noventa días, el tres y medio si para ciento ochenta días, el cuatro por ciento si son para trescientos sesenta días, y el cinco y medio por ciento en todos los préstamos que hágala caja a sus socios..."⁵⁸

Un any després quan es va revisar el funcionament de l'interès de la Caixa, la Junta va decidir:

"acordó por unanimidad tasar de nuevo el interés que debe regir en la expresada Caja esto es, en las imposiciones-depositos el tres y medio por ciento si es por noventa días, el cuatro por ciento si es ochenta días, y el cuatro y medio si por trescientos sesenta días y el seis por ciento en todos los préstamos que haga la caja a sus socios..."⁵⁹

Si la venda de la "pulpa" havia estat un fracàs, va ser també la ruïna de la Caixa Rural. Quan es va llogar el local com a taverna suposam que l'oficina de la Caixa continuaria allà, al menys fins a finals de 1923, moment en que els llibres de comptes s'aturen. Durant

⁵⁸ A.S.A.C.Ll., Libro de actas... f. 7-8

⁵⁹ Ibid.

el 1923 el sindicat va poder tornar alguns dels préstecs que la Caixa li havia fet, però, així i tot, el 30 d'octubre de 1923 la vida queda paraitzada.

Epíleg

Després del fracàs en la venta de la "pulpa" d'albercoc el 1921, els socis pogueren comprovar que la missió primordial del sindicat era inviable. Al llarg de 1922 disminueix considerablement el nombre de socis, i, en conseqüència també les compra-ventes de la cooperativa. Aquestes gestions només es salvaran gràcies als préstecs de la Caixa Rural.

El 25 de febrer de 1922 la Junta del Sindicat va acordar obrir un centre recreatiu i de lectura pels socis⁶⁰. Desconeixem si es va arribar a obrir la biblioteca tal com acordaren, però podem suposar amb certa seguretat que no, si bé sabem que el sindicat estava subscrit, com a tal, a una sèrie de revistes, com eren la "Revista Agraria" i el "Boletín de la Federación Católico-Agraria de Mallorca", tal com manava l'article 122 dels Estatuts dels sindicats.

Aquest centre quedaria instal·lat en el pis que el sindicat tenia llogat al comte, com a local social. En realitat és probable que una vegada haver fet les reformes pertinents al local com a taverna⁶¹, arribessin a la conclusió que lo millor era arrendar-lo. El dia 30 de juny de 1922 el varen llogar a Vicenç Pons i Villalonga, pagès, membre de la Junta directiva del sindicat⁶², per dos anys, pagant un lloguer anual de 150 pts, comproment-se, a la vegada, a cedir sempre el local per a reunions del sindicat i fer les funcions de bidell del mateix. Era la forma de que el dèficit del sindicat no s'elevés encara més i es subsanaven una sèrie de necessitats mínimes: local i bidell a un moment de clara decadència⁶³.

A finals de 1923 la situació econòmica del sindicat s'hauria fet del tot inviable, després de la deficitària liquidació de la "pulpa" i el desengany final dels socis, quan comprovarien que el sindicat no havia pogut realitzar aquelles promeses cooperativistes dels propagandistes. Finalment el 31 de desembre de 1923, el rector Miquel Morey es feia càrrec del saldo del sindicat, pagant els deutes que tenia contrets. Ell mateix, el 30 de juny de 1924 venia els mobles del local-taverna a l'arrendatari Vicenç Pons. Aquest fet posa de manifest que el Sindicat deixava o havia deixat d'existir.⁶⁴

Conclusions

A la presentació del treball posàvem de manifest que el que més ens interessava era comprovar com es duia a terme la fundació d'un sindicat agrícola catòlic i estudiar les seves interconnexions amb el seu contexte, especialment les seves relacions amb la FCAM i la CNCA. Realment és molt poc el que coneixem de la Federació, i això ens obliga a ser prudents i reservats en les nostres conclusions. Les estadístiques aproximades que hem oferit de la Federació posen de manifest que un 32% dels sindicats i caixes rurals fundats el 1919, a un moment de certa eufòria, desapareixen a partir de 1924. Entre ells el de Lloseta. La majoria de les desaparicions és probable que no haguessin posat en funcionament una màquina tan complicada com la de Lloseta. Alguns havien mort ja en el moment del seu naixement, en canvi a Lloseta hem anat parlant d'història d'un fracàs. Per què? Quines foren les causes? Un poc totes les que hem anat citant al llarg d'aquest treball:

⁶⁰ A.S.A.C.Ll., Libro de actas. F.9

⁶¹ Ibid., lligall doc. 26

⁶² Ibid., doc. 27

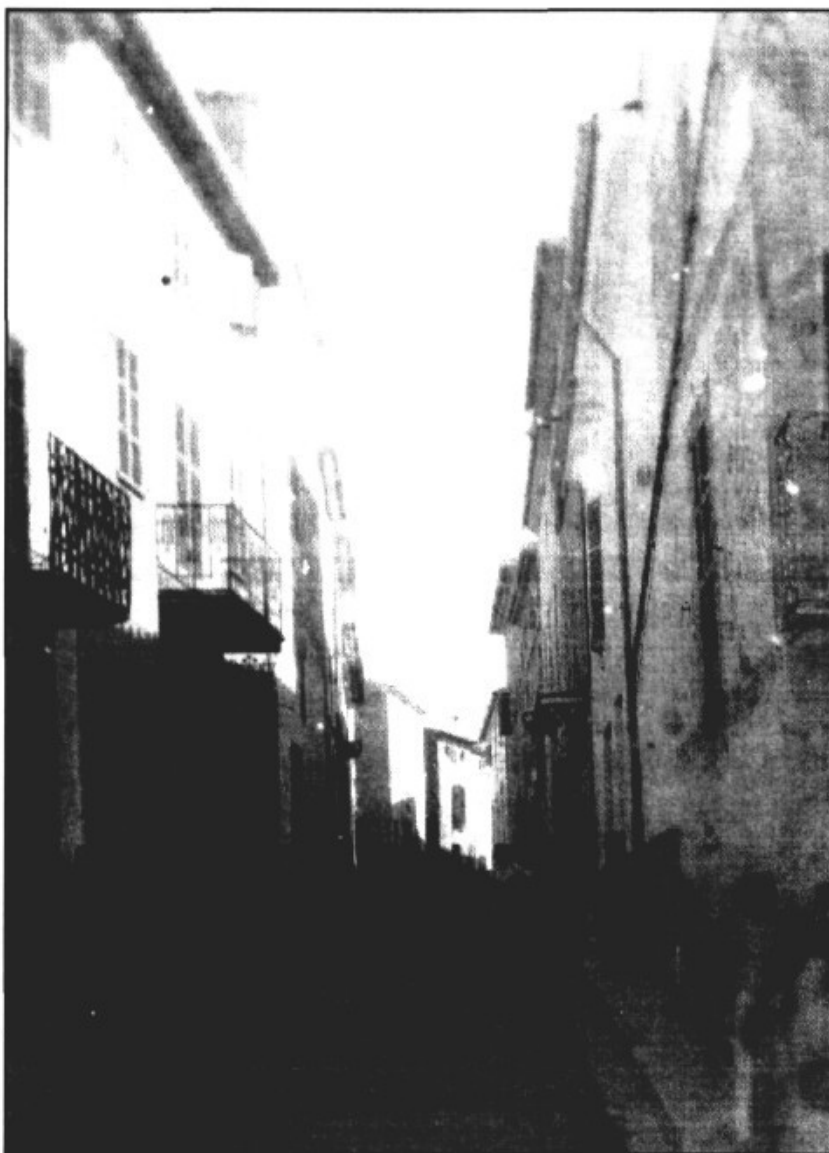
⁶³ A.S.A.C.Ll., Notas...

⁶⁴ A.S.A.C.Ll., Lligall, doc. 36

a) Respecte a les activitats econòmiques del Sindicat es posa de manifest la manca de finançament, la manca de capital, des de les primeres activitats contreen deutes i fa que pràcticament tota la història del sindicat es redueix a l'intent de poder cobrar la feina dels socis de l'any 1920.

b) Es posa de manifest que el sindicalisme catòlic va intentar el foment d'una certa modernització agrícola, amb una certa tecnificació i comercialització. L'agricultura a Mallorca es troba encara subdesenvolupada, i era difícil una modernització col·lectiva.

*Antic carrer de Sant Llorenç
a on el Sindicat tenia
el magatzem de la
cooperativa*

c) Ha quedat qüestionada la gestió de la cooperativa, el pagès està excessivament habituat a l'individualisme, a més hi ha socis que fan activitats paral·leles al sindicat, el que fa pensar que eren primer els interessos privats, que no els col·lectius.

Dins la història del sindicat ha quedat clar el paper capdavanter del rector, i no tant el

paper del comte d'Aiamans. Però el que si es posa de manifest és que els interessos dels propietaris rurals estava en decadència. El caciquisme, s'exerceix també d'altres maneres i sobre una xarxa de persones que correspon a un espectre ample de la societat: llauradors, jornalers, amos, sabaters i gent d'altres professions.

Així i tot, ens ha quedat el dubte, de per què estan en el sindicat tota aquesta gent que en principi ni és pagesa. Es probable que hi hagués petits propietaris dedicats a altres activitats, però també cal la hipòtesi de que en el sindicat els interessos confessionals, el fet de donar suport a una activitat del rector fos primordial, i més important que els interessos de caire econòmic.

e)Crida l'atenció el paper de la caixa rural, la seva flexibilitat en els préstecs; però, així i tot, i encara que nasqués per donar suport econòmic al sindicat, la seva vida i finalitat va durar més que el propi sindicat.

f)Estam davant un moment de forta crisi econòmica que fa fracassar les gestions de la FCAM, igual que la majoria de Federacions de la CNCA. El mercat internacional estava saturat i no es podien fer miracles en aquest sentit. Aquest fet, fou una de les causes principals de la manca de suport a les activitats econòmiques que els sindicats desenvolupaven. Per una part la FCAM va impulsar unes activitats cooperativistes, però llavors no va poder ajudar-los en la venda dels seus productes.

En canvi, el paper destacat de la FCAM es va donar en aquest moment de carestia de queviures, oferint blat i farina a preus més baixos i assequibles.

ÍNDIX

	Pàgs.
▪ Situació social de Lloseta entre 1917 i 1931	3
- Perfil socio-econòmic de Lloseta	
- Estructura agrària	
- Indústria i activitats artesanals	
▪ Les diferents forces socials	7
▪ Creació del Sindicat Agrícola Catòlic de Lloseta	9
▪ Formació del sindicat i posterior desenvolupament	11
- Els socis	
▪ Tasques concretes del sindicat	13
- La cooperativa	
- La fabricació de "pulpa" d'albercoc	
- La Caixa Rural	
▪ Epíleg	24
▪ Conclusions	24

ES MORALL

col·lecció de monografies llosetines

Números publicats

- 1.- "L'escut i segell oficial de Lloseta"
Pau Reynés Villalonga
- 2.- "Notes històriques del cementeri rural i municipal de Lloseta"
Pau Reynés Villalonga
- 3.- "Lloseta, 1900. El crimèn de la calle San Lorenzo"
Pau Reynés Villalonga
- 4.- "Lloseta durant la Segona República (1931-1936)"
Jerònia Pons Pons
- 5.- "Receptes antigues de cuina llosetina"
Gabriel Pieras Salom
- 6.- "Pregó de Setmana Santa, 1987"
Lina Rosselló Perelló
- 7.- "Bibliografia impresa d'escriptors llosetins"
Joan Parets Serra
- 8.- "L'Església de Lloseta, 75 anys com a Parròquia"
Pau Reynés Villalonga
- 9.- "Costums i tradicions nadalenques"
Bernat Villalonga Bennassar
- 10.- "Pregó de les festes patronals de Lloseta (7 setembre 1977)"
Gabriel Pieras Salom
- 11.- "Pregó de Setmana Santa 1990"
Pau Reynés Villalonga
- 12.- "Pregó de Setmana Santa 1991"
Joan Bestard Comas
- 13.- "Himne al poble de Lloseta"
Lletra: *Gabriel Pieras Salom*
Pau Reynés Villalonga.
Música: *Francesc Batle Pons, T.O.R.*
- 14.- "Pregó Setmana Santa 1992"
Antoni Santandreu Ripoll
- 15.- "El cinema a Lloseta"
Pau Reynés Villalonga
- 16.- "El sindicat agrícola catòlic de Lloseta, 1919-1923"
Jerònia Pons Pons
Pere Fullana Puigserver

